

วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุหนทางแห่งนิพพาน

บทที่ 1

หนทางแห่งนิพพาน

ตอนที่ 1

การทำใจให้บริสุทธิ์

1. คนเรามากมีกิเลสฐฐีเ็นติดอยู่ในใจ เป็นสาเหตุให้ต้องหลงมกย และทนทุกข์ทรมาน วิธีที่จะกำจัดกิเลสฐฐีเหล่านี้ให้หมดไปได้นั้นมีอยู่ 5 ประการ คือ

หนึ่ง การเห็นชอบการมอในทางที่ถูก เข้าใจแยกเหตุและผล รู้ว่า ความทุกข์ทรมานทั้งหลายมีสาเหตุมาจากกิเลสในใจ ถ้ากำจัดกิเลสให้หมด สิ้นไปได้ ผลคือ ความทุกข์ทรมานก็จะไม่เกิดขึ้น

ถ้ามองอะไรผิด ๆ แล้วก็จะเกิด “คน” การถือว่าตัวตนมี ทำให้เกิด กิเลส ทำให้ลืมความจริง ในเรื่องกฎเกณฑ์ของเหตุและผล เป็นเหตุให้ต้อง หลงเวียนว่ยอยู่ในวัฏสงสาร

สอง การรู้สึชอบ คนเราสามารถจะหลีกเลี่ยงการเห็นผิดด้วยการ ควบคุมจิตใจและอารมณ์ เมื่อจิตใจมีความบริสุทธิ์แล้วก็สามารถตัดความ อยากในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดกิเลสตัณหาให้หมด สิ้นไปได้

หนทางแห่งนิพพาน

สาม การดำรงชอบ ความคิดที่มีต่อปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ว่าไม่ใช่บริโภคนิยมเพื่อความสุขสำราญหรือความฟุ้งเฟ้อ ควรบริโภคอาหารแต่พอสมควรเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงพอที่จะบำเพ็ญเพียร เพื่อหาหนทางแห่งการตรัสรู้ เครื่องนุ่งห่มก็ใช้ประโยชน์เพียงป้องกันความร้อนหนาวและปกปิดร่างกายเท่านั้น ถ้าคิดชอบได้เช่นนี้ก็จะไม่เกิดกิเลส

สี่ มีความอดทนต่อความร้อนหนาว หิว กระจายรู้จักอดกลั้นต่อการคำทอ ว่าร้าย การถูกเหยียดหยาม ถ้าทำเช่นนี้ได้ก็จะไม่เกิดกิเลสเผาไหม้ในอารมณ์

ห้า รู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะเป็นเหตุให้เกิดภัยอันตรายทั้งปวง คนฉลาดจะไม่เข้าใกล้มี้าพิษหรือสุนัขบ้า ไม่คบคนชั่วและไม่ไปใกล้สถานที่ไม่บังควรไป ถ้ารู้จักหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ได้ ไฟกิเลสก็จะไม่ลุกขึ้นอีก

หนทางแห่งนิพพาน

2. ในโลกนี้มีตัณหาอยู่ 5 อย่าง คือ ตัณหาที่เกิดจากตามองเห็นรูป ตัณหาที่เกิดจากกลิ่น ได้ลิ้มรส ตัณหาที่เกิดจากจมูกได้กลิ่น ตัณหาที่เกิดจากหูได้ยินเสียง ตัณหาที่เกิดจากกายได้สัมผัส

* ประสาททั้ง 5 นี้เป็นประตูเปิดไปสู่ความอยากเพื่อความสุขสำราญเฉพาะตน

คนส่วนมากหลงในความอยากสุขสบายโดยลืมนึกถึงผลร้ายที่จะตามมา เหมือนกางที่ติดบ่วงที่นายพรานดักล่อไว้ ตัณหาทั้ง 5 นี้ก็คือบ่วงกิเลส ที่ล่อให้คนมาติด ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ดังนั้น เราจึงควรรู้จักวิธีหลีกเลี่ยงไม่ให้ติดอยู่ในบ่วงตัณหาเหล่านี้

3. วิธีที่จะหลีกเลี่ยงบ่วงตัณหานี้ไม่ได้มีเพียงวิธีเดียว ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราจับงู จระเข้ นก สุนัข สุนัขจิ้งจอกและลิง ซึ่งแต่ละตัวเป็นสัตว์ที่มีสัญชาตญาณต่างกัน เอามาผูกติดกันแล้วปล่อยไปสัตว์ทั้ง 6 ชนิดนี้จะหาหนทางกลับที่อยู่หรือรังของตนด้วยวิธีต่าง ๆ กันตามสัญชาตญาณ งูจะเลื้อยหางห้อย จระเข้จะคลานไปสู่ที่มีน้ำ นกจะพยายามบินไปในอากาศ สุนัขจะหาหมู่บ้านที่มีคนอาศัยอยู่ สุนัขจิ้งจอกจะหาโพรงซ่อน ส่วนลิงก็จะหนีเข้าป่าปีนต้นไม้ จึงต้องเกิดการข้อยูคต่อสู้อันนี้ แต่เมื่อมีเชือกผูกติดกันอยู่ ตัวที่มีพลังกำลังมากที่สุดก็จะฉุดเอาตัวอื่นไปตามทางของตน

หนทางแห่งนิพพาน

เช่นเดียวกัน คนเรามักจะถูกชักพาให้ตกอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่ตาเห็น เสียงที่ได้ยิน กลิ่นหอมที่มากกระทบจมูก รสที่ลิ้นได้ลิ้ม สัมผัสทางกายและ อารมณ์ อำนาจใดที่มีพลังมากที่สุดเราก็ดอกเป็นทาสของอำนาจนั้น

ถ้าเราผูกสัตว์ทั้ง 6 ชนิดดังกล่าวไว้กับหลักแยกกัน ตอนแรกแต่ละตัว ก็จะดิ้นรนเพื่อที่จะหนีกลับรังของตัวจนหมดแรงและเลิกราไปเอง

เช่นเดียวกัน ถ้าคนเรารู้จักสำรวจใจบำเพ็ญเพียรทางจิตได้ ตัณหาที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ก็จะไม่เกิดขึ้น จะได้รับแต่ความสุขสงบทั้ง ปัจจุบันและอนาคต

4. คนเรามักเห็นแก่ความสุขส่วนตัว อยากได้ลาภ ยศ สรรเสริญ เหมือนกับรูปหอมที่จุดไว้และมอดไหม้หมดไปในที่สุด เช่นเดียวกัน ถ้าคนเรามุ่งแสวงหาแต่ลาภ ยศ สรรเสริญซึ่งไม่ใช่หนทางแห่งความจริงแล้วก็จะพบแต่หนทางที่เต็มไปด้วยอันตรายและจะต้องเสียใจภายหลัง

ผู้ที่มุ่งแสวงหาแต่ลาภ ยศ สรรเสริญ ความมั่งมี ฯลฯ เปรียบได้ดังทารกที่ลิ้มรสน้ำผึ้งจากปลายมิด มัวเพลินอยู่กับความหวานอร่อยของน้ำผึ้ง จนถูกมีดบาดลิ้น

หนทางแห่งนิพพาน

ผู้ที่ไม่รู้จักอัมในกิเลสตัณหาที่เหมือนกับคนที่ถือคบไฟวิ่งทวนลม ย่อมต้องถูกไฟลวกหน้าลวกตัวนั่นเอง

ดังนั้น เราจึงไม่ควรปล่อยให้ตกเป็นทาสของกิเลสทั้ง 3 อย่าง คือ โลภะ โทสะ และโมหะ เราต้องรู้จักควบคุมจิตใจให้มั่นคง

5. ผู้ที่ปรารถนาหนทางตรัสรู้จะต้องดับไฟกิเลสให้หมด ผู้ที่แบกมัดหญ้าแห้งไว้บนหลังจะต้องหลีกเลี่ยงให้พ้นเมื่อเห็นไฟลามทุ่ง ผู้ที่ปรารถนาหนทางตรัสรู้ก็ต้องหลีกเลี่ยงให้พ้นจากไฟกิเลส

คนที่ลวกลูกขนัดตนเองเพราะไม่ต้องการหลงไหลในสิ่งสวยงามที่ตาได้เห็นเป็นคนโง่ เพราะถ้าสามารถควบคุมใจได้แล้วก็จะไม่หวั่นไหวกับสิ่งที่ตาได้เห็น

การแสวงหาหนทางตรัสรู้เป็นของยากลำบาก แต่ผู้ที่ไม่มิจิตใจคิดแสวงหาหนทางนี้จะยิ่งยากลำบากมากไปกว่า เพราะจะต้องประสบกับการเกิด แก่ เจ็บ ตายวนเวียนอยู่เช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

ผู้ที่แสวงหาหนทางหลุดพ้นก็เหมือนกับโคที่บรรทุกสัมภาระหนักเดินข้ามหนองน้ำที่มีโคลนตมด้วยความลำบาก ถึงแม้ว่าจะเหนื่อยเพียงไรก็พยายามก้าวเดินต่อไปจนพ้นแล้วจึงพักเอาแรง เช่นเดียวกันหนองโคลนแห่งกิเลสตัณหานั้นลึกมากกว่าหลายเท่า แต่ถ้าสามารถควบคุมใจได้แล้วก็จะสามารถข้ามพ้นเอาชนะอุปสรรคทั้งปวงได้

หนทางแห่งนิพพาน

6. ผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้จะต้องสลัดความเย่อหยิ่งหลงตัวทิ้งไปและรับฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยหัวใจที่อ่อนน้อม ไม่มีทรัพย์สินศฤงคารทางโลกอย่างใดจะเปรียบได้กับปัญญาที่แจ้งในสังขาร

การที่จะมีสุขภาพแข็งแรง มีความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขในครอบครัวได้ก็จะต้องมีความสุขทางใจเสียก่อน ถ้าทำใจให้เป็นสุขสงบ และเต็มใจที่จะแสวงหาหนทางแห่งการตรัสรู้ได้แล้ว ก็จะเกิดปัญญาที่แจ้งเห็นจริงขึ้นเอง

มณีนีมีค่าจะขุดพบได้จากดิน บุญกุศลจะเกิดจากคุณความดี ปัญญาเกิดจากจิตใจที่บริสุทธิ์สงบ หนทางแห่งชีวิตของคนเราเปรียบเหมือนทุ่งกว้างใหญ่ไพศาล การที่จะเดินไปโดยไม่หลงทางต้องอาศัยแสงแห่งปัญญา ช่วยส่องทางและอาศัยคุณความดีเป็นผู้นำทางให้

“จงละเว้นจากกิเลสชั่วทั้ง 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะ เสียเถิด” คำสอนของพระพุทธเจ้านี้เป็นคำสอนที่ประเสริฐ ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนนี้ได้จะพบแต่ความสุขในชีวิต

7. คนเรามักจะทำตามที่ใจคิด ถ้าใจคิดอยากได้นั้นได้นี้ก็จะยิ่งเกิดความโลภมากขึ้น ถ้าใจเกิดอารมณ์โกรธ ความโกรธก็จะยิ่งทวีมากขึ้น ถ้าใจคิดอาฆาตแค้น ความอาฆาตก็จะยิ่งทวีมากขึ้น

หนทางแห่งนิพพาน

คนเลี้ยงวัวเมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วงจะค้อนฝูงวัวมารวมกันแล้วพาไปเข้าคอกขังไว้ เพื่อที่จะกันไม่ให้วัวไปเหยียบพืชผลที่กำลังจะเก็บเกี่ยวหรือถูกจับไปฆ่า

คนเราก็เหมือนกัน เมื่อเห็นว่าอะไรไม่ดีที่จะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ร้อนก็จะต้องกำจัดให้หมดไปจากใจ โลกะ โทสะ โมหะเป็นกิเลสชั่วร้ายจะกำจัดให้หมดไปได้โดยการทำจิตใจให้บริสุทธิ์เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา

เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิคนเลี้ยงวัวจะปล่อยวัวให้ออกไปหาหญ้ากินอย่างอิสระตามท้องทุ่งที่มีหญ้าอ่อนสด ๆ แต่เขาก็ต้องคอยติดตามฝูงวัวอยู่ห่าง ๆ เพื่อไม่ให้ฝูงวัวหายไป คนเราก็เช่นกันต้องคอยเตือนใจตัวเองระวังไม่ให้หลงระเหิงไปในทางที่ผิดได้เป็นอันขาด

8. ครั้งหนึ่ง ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงพำนักอยู่ที่กรุงโกสัมพี มีคนคิดร้ายต่อพระองค์คนหนึ่งได้รวบรวมสมัครพรรคพวกที่เป็นคนชั่วร้ายเหมือนกัน แล้วปล่อยข่าวลือผิด ๆ เกี่ยวกับพระองค์ เมื่อสาวกของพระองค์เข้าไปในเมืองเพื่อบิณฑบาตก็ไม่ได้รับอะไรเลยนอกจากการถูกคำทอว่าร้าย

พระอานนท์จึงทูลพระพุทธเจ้าว่า “เราไม่ควรอยู่ที่เมืองนี้อีกต่อไปยังมีเมืองอื่น ๆ อีกหลายแห่งที่คิดว่านี้ เราควรไปเสียดจากเมืองนี้ดีกว่าพะยะค่ะ”

พระพุทธเจ้าทรงตรัสตอบพระอานนท์ว่า “สมมุติว่าเมืองต่อจากนี้ไปก็เป็นเช่นเดียวกับเมืองนี้แล้ว เราจะทำอย่างไร”

“เราก็นำไปเมืองอื่นอีกได้พะยะค่ะ” พระอานนท์ทูลตอบ

หนทางแห่งนิพพาน

“ไม่ได้หรือกระษัตริย์” พระพุทธองค์ตรัส “การทำเช่นนี้ไม่ใช่ทางแก้ปัญหา เราควรจะอยู่ที่นี้ต่อไปอย่างอดทนจนกว่าเรื่องสงบแล้วเราจึงค่อยเดินทางไปยังเมืองอื่น ในโลกนี้มีกำไรก็มีขาดทุน มีการดูถูกก็มี เกียรติยศ มีการดิ้นก็มี การชมเชย มีทุกข์ย่อมมีสุข ทั้ง 8 อย่างนี้ไม่อาจทำให้จิตใจเราหวั่นไหวได้สิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นง่ายก็จะสูญไปในเวลาไม่ช้าไม่นานเช่นกัน”

ตอนที่ 2

การประพฤติชอบ

1. ผู้ที่ต้องการแสวงหาหนทางหลุดพ้นจะต้องรักษากาย วาจา และใจให้บริสุทธิ์ การทำกายให้บริสุทธิ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม การรักษาวาจาให้บริสุทธิ์ คือ ไม่มุสา ไม่กล่าวร้าย ไม่ดลบลดลง ไม่พูดพล่อย การทำใจให้บริสุทธิ์ คือ ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง

ถ้าจิตใจสกปรกเต็มไปด้วยกิเลสฐฐีก็จะทำให้ประพฤติในทางที่มีชอกช้ำ และเมื่อประพฤติมีชอกช้ำแล้วก็จะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเราจึงควรทำใจและกายให้สะอาดบริสุทธิ์

หนทางแห่งนิพพาน

2. ครั้งหนึ่งมีเศรษฐีนิหมายคนหนึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นคนใจดีและไม่ถือตัว เขามีสาวใช้ที่ขยันและฉลาดคนหนึ่ง

วันหนึ่งสาวใช้ของเธอรำพึงกับตนเองว่า “นายของเราได้รับการกล่าวขวัญชมเชยว่าเป็นคนดีมาก เราอยากรู้เหลือเกินว่าเธอเป็นคนดี โดยธาตุแท้หรือดีเพราะอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีกันแน่ ค่ะ...เราจะลองทดสอบหาความจริงให้ได้”

วันรุ่งขึ้นสาวใช้จึงไม่ตื่นขึ้นไปรายงานตัวกับนายจนกระทั่งเกือบเที่ยง ทำให้นายโกรธมากและคว้า “ทำไมเจ้าจึงตื่นสายเช่นนี้”

สาวใช้ก็ย้อนว่า “ถึงข้าจะเผลอคร้านการงานไปสักวันสองวันก็จะเป็นไรไปเล่า ข้าไม่เห็นสาเหตุที่นายจะต้องโมโหโกรธาถึงเพียงนี้เลย” เมื่อได้ฟังคำของสาวใช้ผู้เป็นนายก็ยิ่งโกรธมากขึ้น

วันต่อมาสาวใช้ก็ทำเช่นเดิมอีก เศรษฐีนิโกรธมากจนระงับไม่อยู่ จึงเห็นไปคว้าไม้มาไล่ตีสาวใช้ เรื่องนี้เป็นที่เล่าลือรู้กันไปทั่ว และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชื่อเสียงของเธอก็เสื่อมเสียไป

3. มีคนส่วนมากที่เหมือนกับเศรษฐีนิในเรื่องนี้ เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนพึงพอใจก็จะมีจิตใจอารมณ์ดี ไม่ถือตัวและรักสงบ แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปในทางตรงข้ามแล้วจะยังคงรักษาความสงบสุภาพได้เหมือนเดิมหรือไม่ นั่น เป็นปัญหา

เมื่อได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไม่ถูกหูหรือเผชิญกับการแสดงความเป็นมิตร หรือเวลาเกิดขาดแคลนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ไม่มีที่อยู่อาศัย แต่ก็ยังคงรักษาความสงบเยือกเย็นไม่หวั่นไหวทุกขัรร้อนและยังคงประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบได้ละก็ จึงจะนับว่าเป็นคนดีจริง

หนทางแห่งนิพพาน

ด้วยเหตุนี้ ถ้าจิตใจและความประพฤติดีเพียงเพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีเท่านั้นละก็ จะเรียกว่าเป็นคนดีจริงไม่ได้ คนที่ดีจริง ๆ นั้นจะต้องเป็นผู้ที่ปกคตินดีเมื่อได้รับฟังพระธรรมคำสอนแล้วประพฤติปฏิบัติตามด้วยกายและใจ มีความเยือกเย็นสงบและถ่อมตนอยู่เสมอไม่ว่าจะตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอย่างใดก็ตาม

4. การใช้คำพูดให้เหมาะสมนั้น บางครั้งต้องดูว่าถูกกับกาลเทศะหรือไม่จริงหรือเท็จ สุภาพหรือหยาบโลน ให้ประโยชน์หรือให้โทษ ให้ความเห็นอกเห็นใจหรือเกลียดชัง

ดังนั้นเราจึงควรระมัดระวังการใช้คำพูดให้เหมาะสมไม่ให้คำพูดที่ไม่ดีผ่านปากออกไปทำให้คนโกรธและเกลียดเรา และเมื่อจิตใจมีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่นแล้วก็จะไม่เกิดอารมณ์โกรธเกลียดหรือสะทกสะท้านเมื่อได้ยินคำพูดชั่วร้าย

หนทางแห่งนิพพาน

ยกตัวอย่างเช่น มีชายคนหนึ่งเอาจอบและเสียมมาตั้งหน้าตั้งตาจะขุดดินทิ้งไปให้หมด เขาขุดจนดินกระจายไปทั่วแต่ก็ไม่อาจกำจัดดินให้หมดสิ้นไปได้ เช่นเดียวกับชายโง่ในเรื่องนี้ เราไม่สามารถจะกำจัดคำพูดไม่ดีไม่ให้มาเข้าสู่เราได้ นอกจากการฝึกใจของเราให้มีแต่ความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อยู่เสมอแล้วเราก็จะไม่หวั่นไหวกับคำพูดของผู้อื่น

ยกตัวอย่างเช่น การจะใช้สีน้ำเขียนรูปบนท้องฟ้าย่อมทำไม่ได้ หรือจะใช้ไฟจากได้ที่ทำด้วยหัวฟางเผาให้น้ำในแม่น้ำใหญ่เหือดแห้งหายไประหรือใช้แผ่นหนังที่ฟอกจนนุ่มแล้วมาสีกันให้เกิดเสียงกรอบแกรบยอมทำไม่ได้ เช่นนี้ถ้ารู้จักทำใจได้แล้วก็จะไม่รู้สึกรำพันไหวไม่ว่าจะได้รับฟังคำพูดชนิดใด ๆ ก็ตาม

เราจึงควรทำใจให้กว้างเหมือนผืนแผ่นดิน ไม่มีขอบเขตจำกัดเหมือนท้องฟ้า ลึกเหมือนมหาสมุทรและอ่อนนุ่มเหมือนหนังสัตว์ที่ฟอกจนนุ่มแล้ว

ถ้าแม้ว่าจะถูกศัตรูจับตัวไปทรมานและเกิดความรู้สึกเกลียดแค้นละก็ แสดงว่ายังทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์เช่นไรเราจะต้องทำตามคำสอนของพระองค์ให้ได้ว่า “ใจของเราจะไม่หวั่นไหว วาจาโกรธเกลียดจะไม่เกิดขึ้นออกจากปาก แต่จะเอาชนะใจศัตรูด้วยการแผ่เมตตาและเห็นอกเห็นใจ”

หนทางแห่งนิพพาน

5. มีชายคนหนึ่งได้พบจอมปลวกซึ่งตอนกลางวันมีไฟลุกไหม้อยู่ พอดกกลางคืนก็มีควันพุ่งออกมา เขาจึงนำสิ่งที่เห็นนี้ไปถามผู้รอบรู้คนหนึ่งและได้รับคำแนะนำว่า “เจ้าจงเอาดาบขุดลงไป ในจอมปลวกให้ลึก” เขาก็ทำตาม ตอนแรกได้พบลันดาลประตู่ ต่อมาก็พบน้ำที่เป็นฟองปุด ๆ ขึ้นมา ลึกลงไป อีกรู้ก็พบสามง่าม หีบ เต่า มีดแล่นเนื้อ ขึ้นเนื้อติดต่อกันมา ท้ายที่สุดได้พบมังกร

เมื่อเล่าเรื่องนี้ให้ผู้รอบรู้ฟังก็ได้รับคำแนะนำว่า “จงทิ้งสิ่งที่ได้พบไป ให้หมดยกเว้นมังกรให้ปล่อยไว้อย่างนั้นอย่าได้ไปรบกวน”

“จอมปลวกในนิทานเรื่องนี้เปรียบได้กับร่างกายของคน “ไฟที่ลุกในตอนกลางวัน” คือเวลาที่ครุ่นคิดด้วยความสนใจหรือเสียใจในสิ่งที่ได้กระทำไปเมื่อตอนกลางวัน

“ผู้ชายในเรื่องนี้” ก็คือ ผู้ที่แสวงหาหนทางหลุดพ้น “ผู้รอบรู้” คือ พระพุทธเจ้า “ดาบ” คือ ปัญญาบริสุทธิ์ “การขุดให้ลึกกลงไป” ก็คือ ความเพียรพยายามที่จะตรัสรู้

หนทางแห่งนิพพาน

“ล้นกาลประตุ” คือ ความโง่เขลา “น้ำที่ปูดขึ้นมาเป็นฟอง” คือ ความโกรธและความอาฆาต “สามง่าม” คือ ความลึกลับ ความไม่สบายใจ “หีบ” คือที่เก็บความโลภ หลง ความเกียจคร้าน ความแปรปรวน ความอาฆาต ความหลงหลอน “เต่า” ก็คือ ร่างกายและจิตใจ “มีดแล่นเนื้อ” คือ ความอยากที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้งห้า “ชิ้นเนื้อ” คือ กิเลสตัณหา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพิษเป็นภัยแก่เราทั้งสิ้น ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้เรา “ทิ้งสิ่งเหล่านี้เสียให้หมด”

สิ่งสุดท้ายที่ชายผู้นี้ได้พบคือมังกร ซึ่งหมายถึงจิตใจบริสุทธิ์ที่ตัดกิเลสได้หมดสิ้นแล้ว ถ้าคนเราทุกคนเพียรพยายามขุดลึกลงไปใต้ดินด้วยดาบแห่งปัญญาแล้วย่อมจะต้องได้พบกับมังกรอย่างแน่นอน เมื่อเพียรขุดไปจนพบมังกรนี้แล้ว “ให้ปล่อยมังกรตัวนี้ไว้แต่ลำพัง อย่าไปรบกวนมัน”

6. พระปิ่นโกลการัทวาชะเถระสาวกคนหนึ่งของพระพุทธเจ้า หลังจากได้ตรัสรู้แล้วก็เดินทางกลับกรุงโกสัมพีบ้านเกิดเมืองนอนของตนเพื่อไปทดแทนบุญคุณแก่ผู้ที่ได้เมตตากับตนด้วยการเผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คนเหล่านั้น

นอกชานเมืองโกสัมพีริมฝั่งแม่น้ำคงคามีอุทยานเล็ก ๆ แห่งหนึ่งร่มรื่นด้วยต้นมะพร้าวเป็นทิวแถวสุดตา

หนทางแห่งนิพพาน

วันหนึ่งในฤดูร้อนขณะที่พระปิ่นโกลการัทวาชะเถระกำลังนั่งสำรวมจิตอยู่ได้ร่มไม้ พระเจ้าอุเทนเจ้าเมืองก็มาประพาสเล่นพร้อมด้วยสนมกำนัลและข้าราชการบริพาร หลังจากที่ร้องรำทำเพลงกันจนเหนื่อยแล้วก็เอนกายพักผ่อนอยู่ได้ร่มไม้ อีกคันหนึ่งใกล้ ๆ

ระหว่างที่บรรทมอยู่ สนมกำนัลทั้งหลายได้ออกไปเดินเล่นและพบพระปิ่นโกลการัทวาชะเถระซึ่งกำลังนั่งวิปัสณาอยู่โดยบังเอิญ พวกนางจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาขอร้องให้พระปิ่นโกลการัทวาชะเถระแสดงธรรมเทศนาให้ฟัง

เมื่อพระเจ้าอุเทนตื่นบรรทมไม่พบข้าราชการบริพารก็ออกตามหา เมื่อพบว่าพวกนางกำลังล้อมฟังคำสอนของพระปิ่นโกลการัทวาชะเถระอยู่ก็เกิดความริษยาและกริ้วมาก จึงตรัสบริภาษว่า “เหตุไฉนผู้ทรงศีลอย่างเจ้าจึงได้มัวเพลินวิสาสะในเรื่องไร้สาระกับอิสตรีอยู่อย่างใกล้ชิดเช่นนี้เล่า เจ้าเลวมาก” แต่พระปิ่นโกลการัทวาชะเถระก็ไม่ได้โต้ตอบ ยังคงหลับตาเงิบเฉยอยู่

พระเจ้าอุเทนยิ่งกริ้วมากขึ้นทรงชักดาบออกมาจ่อที่ศีรษะของพระเถระ แต่พระเถระก็ไม่แสดงอาการปรีทิตาโต้ตอบแต่อย่างใด ยังคงนั่งเฉยไม่สะทกสะท้าน

พระเจ้าอุเทนทรงโกรธกริ้วถึงขีดสุดทรงฟาดรั้งมดแดงแตกกระจายไปรอบตัวของพระเถระ แต่พระเถระก็ยังนั่งเฉยอยู่ด้วยความอดทน

ในที่สุดพระเจ้าอุเทนรู้สึกพระองค์เกิดความละอายในความหยาบคายที่พระองค์ได้ทรงกระทำไป จึงตรัสขอโทษและขอมอบฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระปิ่นโกลการัทวาชะเถระเทศนาให้ฟังจนเกิดความเลื่อมใส กรุงโกสัมพีจึงกลายเป็นศูนย์กลางที่พระธรรมได้เผยแพร่ออกไป

หนทางแห่งนิพพาน

7. หลายวันต่อมาพระเจ้าอุเทนได้เสด็จมาพบพระปิณโฑลภารัตวาสะเถระถึงในป่าที่บำเพ็ญพรตอยู่แล้วตรัสถามปัญหาว่า “ดูก่อนเถระ ช่วยบอกข้าหน่อยเถิดว่าพระสาวกทั้งหลายของพระพุทธเจ้ามีวิธีการรักษาใจและกายให้บริสุทธิ์ ตัดกิเลสค้นหาให้หมดสิ้นได้อย่างไรทั้ง ๆ ที่ยังหนุ่มแน่นอย่างนั้น”

พระปิณโฑลภารัตวาสะเถระทูลตอบว่า “พระพุทธเจ้าทรงสอนสาวกทั้งหลายให้ปฏิบัติต่ออัสตรีดังนี้คือ ให้นับถือสตรีผู้มีวัยสูงกว่าตนเสมือนมารดาบังเกิดเกล้า ที่มีวัยคราวเดียวกันเสมือนน้องสาว ที่มีวัยน้อยกว่าให้ถือเสมือนเป็นธิดาของตน ดังนี้ สาวกทั้งหลายถึงแม้อายุยังน้อยก็สามารถตัดขาดกิเลสและรักษาใจกายให้บริสุทธิ์ได้”

“แต่ว่าท่านเถระ ถึงแม้จะเป็นสตรีรุ่นราวคราวแม่ คราวน้อง หรือคราวลูกก็ตามที คนเราก็คงคิดนอกกลุ่มนอกทางได้ สาวกทั้งหลายมีวิธีกำจัดกิเลสตัณหาได้อย่างไรเล่า”

“มหาราชา พระพุทธองค์ได้สอนให้พวกข้าทั้งหลายมองเห็นความสกปรกในร่างกายของคนที่มีทั้งเลือด หนอง เหงื่อ ไคล ไขมัน ฯลฯ แปรเป็นอยู่ ด้วยการคิดเช่นนั้นทำให้สาวกทั้งหลายสามารถทำใจให้บริสุทธิ์อยู่ได้ตลอดเวลา”

หนทางแห่งนิพพาน

“ข้าแต่ท่านเถระ การทำใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสตัณหานี้อาจเป็นของง่ายสำหรับผู้ที่ได้รับการฝึกฝนบำเพ็ญเพียรทั้งกาย ใจ และปัญญาแล้วเช่น บรรดาสาวกทั้งหลาย แต่สำหรับผู้ที่ไม่เคยฝึกบำเพ็ญเพียรมาก่อนแล้วนั้น ไม่ใช่ของง่ายเลย เพราะถึงจะพยายามมองให้เห็นความสกปรกน่าเกลียดใน ร่างกาย แต่ก็มักจะถูกความสวยงามของรูปกายภายนอกดึงดูดใจให้หลงไหล ได้ สาวกของพระพุทธเจ้าคงจะมีเคล็ดลับอย่างอื่น ไม่ใช่หรือจึงสามารถทำ ใจและกายให้บริสุทธิ์อยู่เช่นนี้ได้”

“มหาราชา พระพุทธองค์ท่านทรงสอนให้ระมัดระวังประสาทสัมผัส ทั้ง 5 คือ ทางตาจะมองเห็นสีและรูปร่าง หูจะได้ยินเสียง จมูกจะได้กลิ่น ลิ้น จะได้ลิ้มรส กายจะได้รับสัมผัส พระพุทธองค์ทรงสอนให้ปิดหนทางไม่ให้ สิ่งเหล่านี้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เข้ามากระทบกระเทือนใจได้ไม่ว่าจะเป็น สิ่งที่พึงใจหรือไม่พึงใจก็ตาม การปฏิบัติตามคำสอนนี้ทำให้สาวกทั้งหลาย สามารถดำรงความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจได้”

“ข้าแต่ท่านเถระ คำสอนของพระพุทธองค์นี้ประเสริฐแท้ เพราะข้าก็ เคยมีประสบการณ์เช่นนี้มาก่อนเหมือนกัน คือ ถ้าไม่ระมัดระวังแต่กลับ ปลดปล่อยใจและกายให้เผชิญหน้าสิ่งสวยงามและความบันเทิงรื่นรมย์แล้วก็จะ ตกเป็นทาสของกิเลสตัณหาเหล่านี้ทันที ดังนั้นการปิดหนทางไม่ให้ ประสาททั้ง 5 ได้สัมผัสกับสิ่งที่จะมาทำให้จิตใจและอารมณ์เกิดกิเลสหมองได้ นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด”

หนทางแห่งนิพพาน

8. เมื่อใดที่เราทำตามที่เราคิด เมื่อนั้นก็จะเกิดปฏิกิริยาตอบ เมื่อถูกใครด่าว่าเราก็มักจะตอบโต้ หรือทำตอบเพื่อแก้แค้น เราจึงควรระมัดระวังปฏิกิริยาโต้ตอบนี้ เพราะมันเปรียบเหมือนการถ่มน้ำลายรดฟ้า ซึ่งจะไม่ถูกผู้อื่นแต่กลับมากล้นตัวเอง เหมือนกับการกวาดขี้ผงย้อนทางลมผงจะไม่มีวันหมดไป แต่กลับจะมาเปื้อนตัวเอง การตกเป็นทาสของความอาฆาตคิดแค้นมักจะนำไปสู่ความหายนะเสมอ

9. เราควรจะเลิกเป็นคนใจแคบ ควรมีโอกาสกว้างรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ่งกว่านั้นถ้ามีความตั้งใจมั่นและมีศรัทธาในการตรัสรู้แล้วก็จะเป็นการดี ยิ่งขึ้นไปอีก

เราควรเลิกเห็นแก่ตัว ควรมีโอกาสกรุณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นให้มีความสุข ความสุขที่เราให้แก่ผู้อื่นนั้นจะคลให้มีความสุขขึ้นต่อ ๆ กันไป เป็นลูกโซ่

ไฟจากคบเพลิงเพียงอันเดียวสามารถจุดไฟต่อให้คบเพลิงอื่นได้เป็นพัน ๆ โดยที่เปลวไฟไม่ลดน้อยลงเลย ความสุขก็เหมือนกันแม้จะแบ่งให้ผู้อื่นไปมากมายเท่าไรก็ตามจะไม่มีวันลดลงเลย

หนทางแห่งนิพพาน

ผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้จะต้องก้าวเดินไปอย่างระมัดระวังตั้งแต่ก้าวแรก ไม่ว่าความหวังนั้นจะสูงยิ่งเพียงไรก็ตามก็ต้องก้าวเดินไปอย่างมั่นคงโดยไม่ลืมว่าการดำเนินไปสู่หนทางแห่งการตรัสรู้นั้นขึ้นอยู่กับ การประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

10. ในหนทางแห่งการตรัสรู้นั้น ตอนแรกจะมีอุปสรรคต่าง ๆ ในโลกที่เราจะต้องเอาชนะให้ได้อยู่ถึง 20 อย่าง คือ

1. เป็นการยากที่คนจนจะเป็นคนใจบุญสุนทาน
2. เป็นการยากที่คนเย่อหยิ่งหลงตัวเองจะพบหนทางตรัสรู้
3. เป็นการยากที่จะแสวงหาหนทางตรัสรู้ด้วยการพลีชีวิตของตนเอง
4. เป็นการยากที่จะเกิดมาในระหว่างที่พระพุทธเจ้ายังทรงประทับอยู่ในโลก
5. เป็นการยากที่จะได้รับฟังคำสอนของพระพุทธองค์
6. เป็นการยากที่จะทำให้บริสุทธ์หมดจดจากกิเลส
7. เป็นการยากที่จะตัดความอยากได้ในสิ่งที่สวยงามดึงดูดใจ
8. เป็นการยากสำหรับผู้ที่มัวปลงอำนาจที่จะไม่ใช้พลังงานนั้นให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ
9. เป็นการยากที่จะไม่โกรธตอบเมื่อถูกเหยียดหยามดูถูก
10. เป็นการยากที่จะทำให้ใจไม่ให้ข้องเกี่ยวกับสิ่งล่อใจที่เกิดขึ้น
11. เป็นการยากที่จะเรียนให้กว้างและรู้ให้ลึกซึ้ง
12. เป็นการยากที่จะไม่ดูแลคนที่เพิ่งเริ่มต้น
13. เป็นการยากที่จะเป็นคนถ่อมตัว
14. เป็นการยากที่จะพบผู้ที่เป็นเพื่อนแท้
15. เป็นการยากที่จะเรียนรู้หนทางปฏิบัติเพื่อจะได้ไปสู่หนทางตรัสรู้
16. เป็นการยากที่จะไม่หวั่นไหวเมื่อถูกแรงกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ภายนอก
17. เป็นการยากที่จะหยั่งรู้สติปัญญาของผู้อื่นเพื่อที่จะเทศนาจงใจให้รู้ตามในพระธรรม
18. เป็นการยากที่จะไม่ได้แย้งกันในเรื่องความถูกหรือผิด
19. เป็นการยากที่จะเรียนรู้วิธีการที่ถูกต้อง

หนทางแห่งนิพพาน

20. คนดี คนชั่ว ต่างกันด้วยนิสัยสันดาน คนชั่วคือ คนที่ไม่รู้จักบาปกรรมจึงไม่คิดเลิกการทำชั่ว และไม่พอใจเมื่อถูกชี้หรือเตือนถึงความชั่วนั้น คนดีคือ ผู้ที่รู้จักแยกดีชั่ว รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี เมื่อรู้ว่าอะไรไม่ดีก็รู้จักหลีกเลี่ยงไม่ทำ และรู้สึกขอบคุณเมื่อมีผู้มาเตือนเวลาทำผิด

คนชั่ว คือ คนโง่ที่ไม่รู้สำนึกในบุญคุณของผู้ที่ว่ากล่าวตักเตือนด้วยความหวังดี

ตรงกันข้าม คนดี คือ คนฉลาดที่รู้จักคนที่จะหวังดีต่อตนและจะพยายามหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ ด้วยการแสดงความโอบอ้อมอารีไม่เฉพาะกับผู้ที่มิบุญคุณกับตนเท่านั้นแต่แผ่แผ่แก่คนทั่วไปด้วย

ตอนที่ 3

นิทานชาดกประกอบคำสอน

1. กาลครั้งหนึ่ง ประเทศแห่งหนึ่งมีประเพณีแปลก คือ ใครก็ตามที่แก่เฒ่าชราภาพแล้วจะถูกแยกออกไปทอดทิ้งให้อยู่ต่างหากที่ภูเขาห่างไกลจากสังคม

หนทางแห่งนิพพาน

ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับประเพณีนี้และไม่อาจจะทำเช่นนี้กับบิดาบังเกิดเกล้าของตนได้ เขาจึงสร้างอุโมงค์ใต้ดินให้บิดาซ่อนตัวและดูแลปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด

วันหนึ่งมีเทพยดามาปรากฏองค์ต่อหน้าพระพักตร์ของพระราชาและตั้งปริศนาถาม ถ้าพระราชาไม่สามารถตอบคำถามให้เป็นที่พอใจได้แล้วประเทศนี้จะต้องประสบความหายนะ ปริศนามีว่า “จงดู 2 ตัวนี้แล้วทายซิว่าตัวไหนเป็นตัวผู้ ตัวไหนเป็นตัวเมีย”

พระราชาและขุนนางข้าราชการบริพารทั้งหลายไม่มีใครตอบได้ พระราชาจึงป่าวประกาศหาผู้ที่คูดอกโดยจะให้รางวัลอย่างงาม

ขุนนางคนนั้นจึงกลับไปถามความกับบิดาอย่างลับ ๆ บิดาก็ตอบให้ว่า “ง่ายนิดเดียว เจ้าเองดู 2 ตัวนั้นวางลงบนพรมนุ่ม ๆ แล้วก็ดูว่าถ้างตัวไหนคูดินอาละวาดก็เป็นตัวผู้ ถ้าตัวไหนสงบนิ่งอยู่ก็เป็นตัวเมีย”

ขุนนางจึงนำคำตอบนี้ไปบอกให้พระราชาทายจนถูก เทพยดาก็ไม่ละเว็นยังคงนำปริศนาขาก ๆ มาถามพระราชาอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งก็ไม่มีใครสามารถตอบได้ ขุนนางคนเดิมจึงกลับไปถามบิดาแล้วก็ได้รับคำตอบที่ถูกต้องทุกครั้ง

ยกตัวอย่างปริศนาหนึ่ง คือ “ใครคือผู้ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้ที่ตื่นแล้วทั้ง ๆ ที่กำลังหลับ และผู้ที่ตื่นแล้วถูกเรียกว่ากำลังหลับ”

หนทางแห่งนิพพาน

คำตอบคือ “ผู้ที่กำลังบำเพ็ญเพียรแสวงหาหนทางตรัสรู้นั้นเองเขาเป็นผู้ที่ตื่นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ใส่ใจในการตรัสรู้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ตื่นแล้วนี้กับผู้ที่ตรัสรู้แล้วเขาก็ยังเป็นผู้ที่หลับอยู่”

“เราจะมีวิธีซึ่งนำนักช่างสารตัวใหญ่ได้อย่างไร”

“วิธีซึ่งก็คือ เอาช่างใส่เรือแล้ววัดดูว่าเรือจมลงไปลึกแค่ไหน จากนั้นเอาช่างขึ้นจากเรือเอาหินใส่ลงไปแทนจนเรือจมลงไปได้ระดับเดียวกันแล้ว ก็ซึ่งนำหนักของหินนั้น จะได้เท่ากับน้ำหนักของช่าง”

“น้ำเพียงแค่ถังมือช้อนมีปริมาณมากกว่าน้ำในมหาสมุทรนั้น หมายความว่าอย่างไร” คำตอบคือ “น้ำบริสุทธิ์สะอาดเพียงแค่ถังมือเดียวนั้น มีคุณค่าสำหรับบิดามารดาและคนเจ็บอย่างมหาศาล เป็นทานที่ไม่มีวันชดใช้ให้หมดสิ้นได้ แต่น้ำในมหาสมุทรใหญ่นั้นอาจจะเหือดแห้งหมดสิ้นไปได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง”

ต่อมาเทพดาก็นำชายผู้หนึ่งที่ผอมโซเหลือแต่หนังกับกระดูกเพราะความอดอาหารมาให้ดู แลให้ชายผู้นั้นพูดว่า “ในโลกนี้จะมีใครอีกไหมที่ต้องอดอยากและต้องทนทุกข์ทรมานยิ่งไปกว่าข้า”

“มีแน่นอน ในโลกนี้ยังมีผู้ที่จิตใจเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยกิเลสเพราะไม่เชื่อในรัตนทั้ง 3 คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ไม่ทำบุญแก้กมลบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้นั้นนอกจากจะต้องอดอยากเพราะความเล็งน้ำใจแล้วจะต้องได้รับกรรมสนองตอบให้ตกนรกเป็นเปรตที่หิวโหยทนทุกข์ทรมานอย่างไม่มีที่สิ้นสุด”

หนทางแห่งนิพพาน

“นี่คือกระดานไม้จันทร์ จึงคิดว่าปลายด้านไหนคือด้านโคน” คำตอบก็คือ “จึงเอาไม้กระดานนั้นลอยในน้ำดูว่าถ้าด้านไหนจมมากกว่า ด้านนั้นก็คือโคน”

“นี่คือม้า 2 ตัวเหมือนกันทั้งขนาดและรูปร่าง จงทายชื่อว่าตัวไหน เป็นแม่ ตัวไหนเป็นลูก”

คำตอบคือ “จึงให้หญ้าแก่ม้าทั้งสองนั้น ตัวที่แบ่งหญ้าให้อีกตัวหนึ่งกินคือตัวแม่”

คำตอบที่ถูกต้องทั้งหมดนี้ทำให้เทพยดา รวมทั้งพระราชพาพระราชนุชิตมาก เมื่อพระราชชาติทรงทราบว่าขุมทรัพย์แห่งความรู้ี้มาจากบิดาของขุนนางที่ซ่อนตัวอยู่ในอุโมงค์ใต้ดินก็รู้สึกตื่นตันมาก ตั้งแต่นั้นมาทรงรับสั่งให้เลิกประเพณีทอดทิ้งคนแก่คนชรา ให้กลับมาได้รับการดูแลปรนนิบัติจากลูกหลานด้วยความกตัญญู

2. มหาราณีแห่งแคว้นวิเทหะในประเทศอินเดียได้ทรงสุบินเห็นช้างเผือก 6 งา พระนางอยากได้จึงทูลขอให้พระราชบิดาจับช้างนั้นมาให้นางด้วยความรักพระมเหสี พระราชบิดาไม่อาจขัดพระทัยพระนางได้ จึงให้ปาวประกาศหาผู้รู้แหล่งที่อยู่ของช้างนี้ โดยจะให้รางวัลอย่างงดงาม

หนทางแห่งนิพพาน

เผชิญช้างเผือก 6 งาดังกล่าวนี้มีอยู่จริงในป่าลึกของภูเขาหิมาลัย เป็นช้างที่กำลังบำเพ็ญเพียรเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ช้างตัวนี้ครั้งหนึ่งเคยช่วยชีวิตของนายพรานคนหนึ่งไว้ให้พ้นจากอันตรายจนกลับมาถึงบ้านเกิดเมืองนอนได้ เมื่อกลับมาแล้วได้เห็นประกาศก็เกิดความโลภอยากได้รางวัลจนลืมนึกถึงบุญคุณ จึงกลับเข้าไปในป่าอีกเพื่อมาชังนั่นทั้ง ๆ ที่ช้างเชือกนั้นติดกับตน

นายพรานรู้ว่าช้างเผือกเชือกนี้กำลังแสวงหาหนทางตรัสรู้จึงปลอมตัวเป็นพระเข้าไปจนใกล้และยิงช้างด้วยธนูพิษในขณะที่ช้างผลอ

เมื่อใกล้จะสิ้นลม ช้างเผือกเชือกนั้นรู้ว่านายพรานผู้ที่ถูกกิเลสแห่งความโลภในสินจ้างรางวัลครอบงำอยู่ก็เกิดความเวทนาสงสารว่าจะถูกช้างเชือกอื่นรุมฆ่าเพราะความแค้นแทนตน จึงใช้ขาทั้ง 4 ปกป้องซ่อนตัว นายพรานไว้ให้พ้นอันตรายจากช้างอื่น ๆ แล้วก็ถามเหตุผลว่าทำไมจึงกล้าเสี่ยงอันตรายทำสิ่งโง่ ๆ เช่นนี้ เมื่อรู้ว่านายพรานต้องการงาทั้ง 6 ของตนจึงได้ฟาดงากับต้นไม้จนหักแล้วยกให้นายพรานไปทั้งหมด พลางกล่าวว่า “ข้าได้บำเพ็ญเพียรเพื่อการตรัสรู้จนครบบริบูรณ์แล้วข้าคงจะได้ไปเกิดใหม่ในดินแดนบริสุทธิ์แห่งพุทธ และเมื่อใดที่ข้าได้บรรลุเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ข้าจะมาช่วยถอนพิษธนูแห่งกิเลสทั้ง 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะให้เจ้า”

หนทางแห่งนิพพาน

3. ในป่าที่บริเวณเทือกเขาหิมาลัย มีนกแก้วตัวหนึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันกับสัตว์ป่าและนกอื่น ๆ วันหนึ่งเกิดไฟไหม้ป่าเพราะการเสียดสีกันของต้นไม้เนื่องจากลมพัดแรงมาก สัตว์และนกทั้งหลายแตกตื่นหนีกันจ้าละหวั่นด้วยความหวาดกลัว เมื่อนกแก้วเห็นดังนั้นก็เกิดความเวทนาสงสารคิดจะตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับเมื่ออาศัยอยู่ในป่าไฟ จึงพยายามหาทางช่วยชีวิตสัตว์อื่น ๆ อย่างสุดความสามารถด้วยการจุ่มตัวในสระน้ำใกล้ ๆ จนตัวเปียกแล้วบินขึ้นไปเหนือไฟสลัดน้ำที่เปียกขนอยู่เพื่อดับไฟครั้งแล้วครั้งเล่าด้วยหัวใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตาและรู้คุณค่าต่อกอไม้

เมื่อการกระทำของนกแก้วตัวนี้รู้ไปถึงเทพดาบนสวรรค์ จึงได้เสด็จลงมาแล้วตรัสว่า “เจ้ามีจิตใจที่ประเสริฐมาก แต่เจ้าจะดับไฟกองใหญ่ด้วยหยดน้ำน้อยนิดเดียวที่สลัดจากปีกเจ้าได้อย่างไร”

นกแก้วทูลตอบว่า “ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นไปไม่ได้ถ้าการกระทำนั้นเกิดจากความกตัญญูรู้คุณและความเมตตา ข้าจะทำเช่นนี้ต่อไปถึงแม้ว่าข้าจะต้องใช้เวลาตลอดชั่วภพหน้าก็ตาม”

เทพดาได้ฟังก็ทรงตื่นตื่นใจมาก จึงทรงช่วยนกแก้วดับไฟที่ไหม้กอไม้อยู่นจนหมดสิ้น

หนทางแห่งนิพพาน

4. ครึ่งหนึ่งนานมาแล้ว มีนกสองหัวตัวหนึ่งอาศัยอยู่ในหุบเขาหิมาลัย วันหนึ่งหัวหนึ่งได้กินลูกไม้หวานอร่อย เมื่ออีกหัวหนึ่งเห็นดังนั้นก็เกิดความริษยาคิดว่า “คิดจะถ้าอย่างนั้นข้าจะกินลูกไม้ที่ไม่มีพิษ” ว่าแล้วก็ทำดังที่คิด ผลสุดท้ายนกตัวนั้นถึงแก่ความตายทั้งสองหัว

5. งูตัวหนึ่งหัวกับหางเกิดกินแห่งแคลงใจกันว่าใครควรจะเป็นคนเดินหน้า ส่วนหางพูดว่า “นี่เจ้าหัวเจ้าเป็นคนเดินหน้าเสมอมา มันไม่ยุติธรรมเลย เจ้าควรจะให้ข้าได้มีโอกาสเป็นคนเดินหน้าบ้าง”

ส่วนหัวตอบว่า “ธรรมชาติสร้างข้ามาให้เดินหน้า เจ้าจะมาให้ข้าฝ่าฝืนกฎธรรมชาติได้อย่างไรเล่า มันไม่ถูกเลย”

ทั้งหัวและหางทะเลาะกันเรื่องนี้เรื่อยมา จนกระทั่งวันหนึ่งส่วนหางโกรธจัดจึงม้วนพันต้นไม้ไว้แน่นไม่ยินยอมให้ส่วนหัวเลื้อยไปไหน ย้อยุดกันอยู่จนกระทั่งส่วนหัวเหนื่อยจัดยอมแพ้แล้ว ส่วนหางจึงคลายตัวด้วยความชะล่าใจ งูทั้งตัวจึงตกลงไปในกองไฟถูกไฟเผาตาย

ในโลกนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างมีกฎเกณฑ์ที่ธรรมชาติได้กำหนดไว้ ถ้ากฎเกณฑ์นี้ถูกทำลายไปก็จะเกิดผลคือความหายนะ

6. มีชายคนหนึ่งเป็นคนใจร้อนขี้โมโห วันหนึ่งมีชาย 2 คนมาขึ้นนิทาน เขาอยู่ที่หน้าบ้านของเขาเอง คนหนึ่งพูดว่า “ชายเจ้าของบ้านนี้เป็นคนดีก็จริงแต่เป็นคนใจร้อนโมโหโตโสง่าย” เมื่อเขาได้ยินคำนิทานก็โกรธจัดวิ่งออกไปหน้าบ้านแล้วเตะต่อยทำร้ายร่างกายชาย 2 คนนั้นทันที

หนทางแห่งนิพพาน

คนที่ฉลาด เมื่อถูกตักเตือนก็มักจะรู้สำนึกและปรับปรุงตัวเอง แต่คนโง่เมื่อถูกตักเตือนมักไม่เชื่อฟังกลับดื้อรั้นและยังทำผิดมากขึ้น

7. ครั้งหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งร่ำรวยมากแต่เป็นคนโง่ เมื่อเขาเห็นบ้านของคนอื่นเป็นตึก 3 ชั้น สวยงามก็เกิดความริษยาคิดว่าจะสร้างตึกสวย ๆ แบบนั้นบ้าง เพราะตัวเองก็ร่ำรวยเหมือนกัน เขาจึงเรียกช่างก่อสร้างมาสั่งงานช่างก่อสร้างได้รับคำสั่งแล้วก็ลงมือทำงานทันที โดยการวางรากตึกก่อนแล้วจึงสร้างชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ชั้นสามตามลำดับขึ้นไป เศรษฐีใจร้อนทนไม่ได้ก็พูดว่า“ข้าไม่ต้องการฐานบ้านหรือชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ข้าต้องการแต่ชั้นสามสวย ๆ เจ้าเร่งสร้างเร็ว ๆ”

เศรษฐีโง่คนนี้ไม่มีความพยายามและความอดทนที่จะรอผลที่ดี การสร้างตึกชั้นที่สามโดยไม่มีการสร้างฐานและชั้นที่หนึ่งหรือชั้นที่สองนั้น เป็นไปไม่ได้ เช่นเดียวกันการจะทำสิ่งใดโดยไม่ใช้ความอดทนและความพยายาม ย่อมหวังผลที่ดีไม่ได้

8. ชายโง่คนหนึ่งกำลังเคี้ยวน้ำผึ้งอยู่ที่เหยื่อผู้มีเพื่อนสนิทมาหาจึงคิดจะเอาน้ำผึ้งมาเลี้ยง เขาไปเอาพัฒนาโบกหวังจะให้ น้ำผึ้งเย็นทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ยกหม้อลงจากเตา เช่นเดียวกัน การที่จะแสวงหาน้ำผึ้งแห่งปัญญาบริสุทธิ์โดยไม่กำจัดไฟโลภก็ยก่อนนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้

หนทางแห่งนิพพาน

9. ครั้งหนึ่งมีปีศาจ 2 ตนทะเลาะกันเพื่อจะแย่งหีบ ไม้เท้า และรองเท้าคู่หนึ่ง ตั้งแต่เช้าจนเย็น ก็ยังลงเอยกันไม่ได้ จนกระทั่งชายคนหนึ่งผ่านมาพบ เขาก็ถามว่า “ทำไมเจ้าทั้ง 2 จึงทะเลาะกันเพื่อสิ่งเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้มีค่ามหาศจรรย์เพียงใดเล่า เจ้าจึงได้แก่งแย่งกันเช่นนี้”

ปีศาจทั้ง 2 คนอธิบายว่า “หีบใบนี้จะให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มันต้องการ ทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของมีค่า ไม้เท้าจะเป็นอาวุธวิเศษสามารถปราบศัตรูให้ราบคาบได้ และถ้าได้ใส่รองเท้าคู่นั้นแล้วก็จะสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ตามใจปรารถนา”

เมื่อชายผู้นั้นได้ฟังก็พูดว่า “เจ้าทั้ง 2 คนไม่ต้องทะเลาะกัน เจ้าจงแยกไปจากที่นี่สักครู่แล้วข้าจะแบ่งของเหล่านี้ให้เจ้าเท่า ๆ กัน”

ปีศาจทั้ง 2 คนก็ยอมทำตามส่วนชายคนนั้นก็หนีบกล่องหีบ ถีบ ไม้เท้า แล้วใส่รองเท้าวิเศษนั้นเหาะหนีไป

หนทางแห่งนิพพาน

ปีศาจ 2 คนในเรื่องนี้เปรียบได้กับคนนอกศาสนา กลุ่มวิเศษ คือ ของที่บริจาคเป็นกุศล ปีศาจทั้ง 2 หารู้ไม่ว่าทานกุศลก่อให้เกิดผลบุญมหาศาลหากำไม่ได้ ส่วนไม่ทำหมายถึง การสำรวจฝึกรู้จักให้มั่นคงซึ่งจะสามารถกำราบกิเลสตัณหาทั้งหลายให้ราบคาบได้ รองทำหมายถึง ความคิดที่บริสุทธิ์ ความประพฤติที่ถูกที่ควรซึ่งจะช่วยให้พ้นจากความ โลกและการขัดแย้งทั้งหลาย ปีศาจทั้ง 2 ไม่รู้ความจริงนี้จึงทะเลาะและแค้นแค้นกัน

10. ชายคนหนึ่งออกเดินทางท่องเที่ยวไป จนกระทั่งค่ำวันหนึ่งเขาก็มาถึงบ้านร้างหลังหนึ่งจึงตัดสินใจพักแรมที่นั่น ตกเที่ยงคืนปีศาจคนหนึ่งได้เอาศพคนตายมาวางไว้ที่พื้นห้อง

ต่อมาอีกสักครู่ ปีศาจอีกคนหนึ่งก็เข้ามาแล้วเกิดการวิวาทแย่งศพกัน

ปีศาจตนแรกจึงพูดว่า

“ถ้าข้ามัวแต่ทะเลาะกับเจ้าอยู่เช่นนี้ก็คงไม่เกิดประโยชน์อะไรดีขึ้น เราไปหาคนกลางมาช่วยตัดสินความคิดดีกว่า”

ปีศาจอีกคนหนึ่งเห็นด้วย ปีศาจตนแรกจึงจุดตัวชายที่ซ่อนตัวอยู่ ด้วยความกลัวจนตัวสั่นสะท้านออกมาแล้วบอกให้ตัดสินความคิด

ชายผู้นั้นกลัวปีศาจทั้ง 2 นี้มาก คิดว่าถึงจะเข้าข้างปีศาจตนใดคนหนึ่ง ก็คงไม่รอดชีวิตไปได้ จึงตัดสินใจพูดตามความจริงที่ตนได้เห็น

หนทางแห่งนิพพาน

เป็นจริงดังที่ได้คาดไว้ ปีศาจอีกตนหนึ่งโกรธมากกว่าแขนชายผู้นี้มาก หัก แต่ปีศาจตนแรกก็เอาแขนจากศพมาต่อให้ใหม่ ปีศาจตนที่สองยังโกรธจัดจึงหักแขนอีกข้างหนึ่งออก ปีศาจตนแรกก็เอาแขนจากศพมาต่อให้อีก เป็นเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งขา หัว ตัวของชายผู้นั้นถูกฉีกขาดออกหมด แล้วปีศาจตนแรกก็เอาจากศพมาต่อให้ เมื่อปีศาจสองตนเห็นร่างกายส่วนต่าง ๆ ของชายคนนี้เกลื่อนกลาดกระจายอยู่บนพื้นก็หิยขื่นมากินจนอิ่มท้องแล้วก็จากไป

ชายเคราะห์ร้ายผู้น่าสงสารรู้สึกหมดอาลัยตายอยากในชีวิตมาก เพราะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ปีศาจกินไปนั้นเป็นส่วนที่ได้รับมาจากบิดามารดา แต่ตอนนี้ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นของศพที่เขาไม่เคยรู้จักเจ้าของ “อนิจจา.. เราคือใครกันแน่” เขาคิดว่าวนอยู่เช่นนี้ตลอดคืน จนกระทั่งรุ่งสางจึงเกิดอารมณ์คลุ้มคลั่งเขาจึงออกจากบ้านร้างนี้ไป ระหว่างทางได้พบวัดแห่งหนึ่ง เขารู้สึกยินดีมากจึงเข้าไปนมัสการแล้วเล่าเรื่องทั้งหมดให้พระในวัดฟัง นิทานเรื่องนี้ชี้ให้เห็นความหมายที่แท้จริงของ “อนาत्मน์” คือความไม่มีตนที่ถาวร

11. ครั้งหนึ่งมีผู้หญิงสวยแต่งตัวด้วยอาภรณ์และเครื่องประดับงดงามมาเยี่ยมเยือนที่บ้านแห่งหนึ่ง เจ้าของบ้านถามนางว่าเป็นใคร นางก็ตอบว่า

“เราเป็นเทพเจ้าแห่งความมั่งมี”

เจ้าของบ้านยินดีมากและได้รับรองนางเป็นอย่างดี

หนทางแห่งนิพพาน

ต่อมาหญิงอีกคนหนึ่งหน้าตาน่าเกลียดแต่งตัวสกปรกก็มาปรากฏตัวขึ้น เจ้าของบ้านก็ถามว่า นางเป็นใคร นางตอบว่า “เราเป็นเทพเจ้าแห่งความยากจน” เจ้าของบ้านตกใจมากพยายามขับไล่ให้นางออกไปจากบ้าน แต่นางปฏิเสธและตอบว่า “เทพเจ้าแห่งความมั่งมีเป็นพี่สาวของเราและเราสองคนพี่น้องได้สัญญากันไว้ว่าจะไม่ยอมแยกจากกัน ถ้าท่านไล่เรา พี่สาวของเราก็จะออกไปจากบ้านนี้ด้วย” แล้วก็เป็นอย่างที่นางบอกเมื่อนางจากไปแล้วก็ปรากฏว่าพี่สาวของนางคือเทพเจ้าแห่งความมั่งมีก็หายตัวไปด้วย

เมื่อมีเกิดก็มีตาย มีสุขก็มีทุกข์ มีดีก็มีชั่วควบคู่กันไปเสมอ เราจึงไม่ควรลืมความจริงข้อนี้ คนโง่เท่านั้นที่หัวนกลัวรังเกียจความทุกข์เรียกร้องหาแต่ความสุข แต่ผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้จะสามารถทำใจไม่ให้ผูกพันกับสิ่งเหล่านี้และเป็นอิสระจากความผูกมัดทางโลกียวิสัยได้

12. ครั้งหนึ่งมีจิตรกรยากจนคนหนึ่งออกเดินทางไปแสวงหาโชคลาภโดยทิ้งภรรยาไว้ที่บ้านแต่ลำพัง หลังจากที่ได้ต่อสู้กับโชคชะตาด้วยความยากลำบากมาเป็นเวลา 3 ปี เขาก็ตั้งตัวได้สะสมเงินทองได้มากพอแล้วจึงเดินทางกลับภูมิลำเนา ระหว่างทางได้เห็นพระสงฆ์เป็นจำนวนมากกำลังประกอบพิธีทำบุญทางศาสนา เขารู้สึกเลื่อมใสศรัทธามากคิดรำพึงกับตนเองว่า “เรามัวแต่คิดถึงเรื่องปัจจุบันไม่เคยคิดถึงความสุขในอนาคตเลย นับว่าเป็นโชคดีของเราที่ผ่านมาพบวัดแห่งนี้เราจะถือโอกาสนี้หว่านพืชผลบุญเอาไว้” กิจได้ดังนั้นเขาก็อุทิศเงินทองที่สะสมไว้ทั้งหมดให้แก่วัดแล้วกลับบ้านมือเปล่า

หนทางแห่งนิพพาน

เมื่อเห็นสามีกลับบ้าน มือเปล่าภรรยาของเขาโกรธมาก เมื่อถูกซักไซ้ไล่เลียง เขาก็ตอบว่าทรัพย์ทั้งหมดนั้นได้เอาไปฝากไว้ในที่ที่ปลอดภัยแล้ว เมื่อนางซักต่อไปว่า ฝากไว้ในไหน เขาก็สารภาพว่าทำบุญไว้กับวัด ภรรยาของเขาได้ฟังดังนั้นก็โกรธมากจึงยื่นเรื่องฟ้องร้องต่อศาล เมื่อถูกผู้พิพากษาไล่เลียงถามความจริง เขาก็ให้การว่า

“ข้าได้ทำงานหาเงินมาด้วยความยากลำบากและไม่ได้ใช้เงินนั้นในทางที่ผิด แต่ข้าต้องการหว่านพืชผลบุญไว้เพื่อความสุขในอนาคตด้วยดวงใจศรัทธาซึ่งข้าไม่เคยมีมาก่อน เมื่อข้าได้อุทิศทรัพย์สมบัติทำบุญไปแล้วก็รู้สึกเหมือนว่าได้กำจัดความโลภอยากได้และความตระหนี่ไปจากใจ รวมทั้งได้พบความจริงว่าความมั่งคั่งที่แท้จริงไม่ใช่การมีเงินทองแต่อยู่ที่การมีน้ำใจ”

เมื่อฟังจบ ผู้พิพากษาจึงกล่าวสรรเสริญน้ำใจของจิตรกรคนนี้ ผู้คนที่ฟังอยู่รอบ ๆ ก็รู้สึกซาบซึ้งในความดีของเขาตั้งแต่นั้นมาเขาก็ได้รับความเชื่อถือ มีคนมาอุดหนุนผลงานของเขาจนร่ำรวยมีฐานะมั่นคงในที่สุด

หนทางแห่งนิพพาน

13. ชายคนหนึ่งอาศัยอยู่ใกล้ป่าช้า คืนวันหนึ่งได้ยินเสียงเรียกชื่อของตัวเองดังมาจากหลุมศพแต่เขาไม่กล้าลุกไปดูเพราะความกลัว วันรุ่งขึ้นเขานำเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อนคนหนึ่งของเขาเป็นคนใจกล้าต้องการจะพิสูจน์ความจริง

เมื่อได้ยินเสียงเรียกอีกในคืนต่อมา ชายผู้นั้นก็ตัวสั่นด้วยความกลัว แต่เพื่อนของเขาได้เดินตามเสียงนั้นเข้าไปในหลุมศพแล้วถามเจ้าของเสียงนั้นว่า “เจ้าคือใคร”

เสียงนั้นตอบว่า

“ข้าคือทรัพย์มีค่าซ่อนอยู่ใต้ดิน ข้าคิดว่าจะให้มันกับคนที่ข้าเรียกชื่อ แต่เขาก็กลัวไม่กล้าเข้ามา เจ้าเป็นคนใจกล้าสมควรที่จะได้เข้าไปเข้าพวงนี้ ข้ากับผู้ติดตามอีก 7 คนจะไปที่บ้านเจ้า”

ชายใจกล้าผู้นั้นก็ถามว่า ข้าจะคอยแต่ไปรบกวนข้าหน่อยข้าว่าข้าควรจะรับรองท่านอย่างไรบ้าง”

เสียงนั้นตอบว่า “พวกข้าจะไปในร่างของบรรพชิต ก่อนอื่นเจ้าจะต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาดหมดจด ทำความสะอาดห้องหับ เตรียมที่นั่งไว้ 8 ที่เตรียมน้ำและข้าวต้ม 8 ขาม

หลังอาหารให้ท่านนำเราไปในห้องที่ปิดมิดชิดที่ละคนแล้วเราก็จะกลายร่างเป็นโกลีเส่ทองคำ”

หนทางแห่งนิพพาน

เช้าวันต่อมา เพื่อนใจกล้าคนนั้นก็ทำตามเสียงบอกนั้นและบรรพชิต 8 รูปก็มาปรากฏกายจริงตามคำบอก เขานำไปสู่ห้องที่เตรียมน้ำและข้าวต้มไว้ หลังอาหารเขานำท่านไปในห้องที่ปิดมิดชิด แล้วบรรพชิตทั้ง 8 รูปก็กลายร่างเป็นโถเต็มไปด้วยทองคำ

มีชายที่มีนิสัยโลกมากอีกคนหนึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เมื่อได้ยินข่าวลือนี้ก็เกิดความโลภอยากได้ทองคำบ้าง เขาจึงนิมนต์พระมา 8 รูปแล้วทำพิธีอย่างเดียวกัน เสร็จแล้วก็นำพระแต่ละรูปเข้าไปในห้อง แต่ปรากฏว่าแทนที่จะกลายร่างเป็นทองคำ พระทั้ง 8 รูปกลับโกรธแล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่มาจับ

ส่วนชายที่ซื่อฉลาดเมื่อรู้ว่าเสียงจากหลุมฝังศพนั้นได้นำความมั่งมีมาสู่เพื่อนใจกล้าของเขาก็ไปหาที่บ้านแล้วเอ่ยปากขอแบ่งทองคำด้วยความโลภ ยืนยันว่ามันเป็นของดีเพราะเสียงนั้นเรียกชื่อของเขาก่อน เมื่อเขาพยายามจะแย่งเอาโถทองคำจากเพื่อนของเขา ก็พบว่า โถงในโลกกลายเป็นงูเต็มไปหมดและพยายามจะฉกกัดเขา

หนทางแห่งนิพพาน

เมื่อพระราชชาติได้สดับฟังข่าวนี้ทรงตัดสินว่าโถงทองคำนี้ควรเป็นของ
เพื่อนผู้มีใจกล้าหาญแล้วทรงรำพึงกับพระองค์เองว่า “โลกเราก็มักจะเป็น
เสียอย่างนี้แหละ คนโง่มักหวังแต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับ แต่ก็ขลาดเกินไป
ที่จะเผชิญหน้าหรือต่อสู้เพื่อให้ได้มา จึงต้องประสบความล้มเหลว
เช่นเดียวกัน เมื่อไม่มีศรัทธาและความกล้าพอที่จะต่อสู้เอาชนะใจตนก็ไม่ได้
รับความสงบสุขที่แท้จริง”

บทที่ 2

วิปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ตอนที่ 1

การแสวงหาหนทาง

1. โครงสร้างของจักรวาลเป็นอย่างไร จักรวาลไม่มีที่สิ้นสุดหรือ จักรวาลกว้างใหญ่ไม่มีขอบเขตจำกัดหรือ โครงสร้างของสังคัมเป็นอย่างไร สังคัมที่เป็นอุดมคติควรมีลักษณะอย่างไร ฯลฯ ถ้าเรามัวแต่ค้นหาคำตอบของปัญหาเหล่านี้แทนที่จะมุ่งแสวงหาหนทางแห่งนิพพานแล้ว ก็คงจะตายเสียก่อนที่จะได้เริ่มลงมือปฏิบัติเพื่อจะได้ไปสู่หนทางแห่งนิพพาน

ยกตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งโดนลูกศรอาบยาพิษ ญาติมิตรของเขาจึงรีบไปตามแพทย์มาเพื่อทำการผ่าตัดรักษาบาดแผลให้

แต่ชายผู้นั้นกลับร้องห้ามว่า “ช้าก่อนเถิด ก่อนที่จะดึงลูกศรนี้ออก เราอยากจรรู้ตัวคนยิงว่า เป็นใคร เป็นหญิง หรือชาย มีกาฬี้อย่างไร คันธนูเป็น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

อย่างไร ใหญ่หรือเล็ก ทำด้วยไม้ หรือด้วยไฟ สายธนูทำด้วยหวายหรือเอ็น ลูกศรทำด้วยหวายหรือกก ปลายศรใช้ขนนกอะไร เสี้ยก่อน จึงค่อยดึงออก” ลองคิดดูซิว่า อะไรจะเกิดขึ้น

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ก่อนที่จะรู้คำตอบทั้งหมด ชายผู้นี้ก็คงจะสิ้นใจ เสี้ยก่อนเพราะพิษยาจากลูกศรนั้น ในสถานการณ์เช่นนี้ สิ่งที่จะต้องทำ ก่อนอื่นก็คือ ผ่าตัดเอาลูกศรออกเสี้ยก่อน และทำการเย็บขย้ำไม่ให้พิษยา แผลชานไปทั่วร่างกายได้

เมื่อถูกไฟแห่งกิเลสตัณหาคุกคาม ก็ควรจะหลีกเลี่ยงอันตรายจากเปลวไฟนี้ให้พ้นเสี้ยก่อนที่จะมัวพะวงถึงว่า จักรวาลมีโครงสร้างอย่างไร หรือ สัจคมโนอุดมคติควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

ปัญหาที่ว่าจักรวาลมีที่สิ้นสุดหรือไม่ มีขอบเขตจำกัดหรือไม่ นั่นไม่สำคัญเท่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความเศร้าโศก ความทุกข์ทรมานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเสมือนเปลวไฟที่เผาไหม้ขุรอบตัวเราให้เกิดความร้อนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ก่อนอื่น เราจึงควรหลีกเลี่ยงหนีจากกองไฟที่ไหม้คุกคามชีวิตเราอยู่ที่เสี้ย ด้วยการแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นสอนให้เราารู้สิ่งที่ควรรู้ สิ่งที่ไม่จำเป็นต้องรู้จะไม่กล่าวถึงเลย สอนให้ละทิ้งสิ่งที่ควรละทิ้ง และฝึกฝนในสิ่งที่ควรฝึกฝนเพื่อที่จะได้บรรลุหนทางแห่งการตรัสรู้

ดังนั้น คนเราจึงจำเป็นต้องเลือกดูว่า อะไรเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไขก่อน อะไรที่เป็นภัยคุกคามความสงบสุขของชีวิตมากที่สุด เมื่อรู้แล้วก็พยายามเริ่มแก้ไขปัญหานั้นด้วยการฝึกฝนจิตใจของตนก่อนอื่น

2. สมมุติว่า มีคน ๆ หนึ่งเข้าไปในป่าเพื่อหาแก่นไม้ แต่กลับคิดว่าถ้าเก็บกิ่งและใบไม้มาก็จะได้แก่นของมัน เขาผู้นี้เป็นคนโง่โดยแท้ เช่นเดียวกับผู้ที่มุ่งแสวงหาแก่นไม้แต่กลับเก็บเอาเปลือกไม้และเนื้อไม้มาโดยสำคัญผิดว่าเป็นแก่นของมัน

ผู้ที่ปรารถนาจะหลุดพ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความเศร้าโศก ความทุกข์ทรมานทั้งปวง จะต้องแสวงหาหนทางนี้ให้พบเสียก่อน เพราะนี่เป็นแก่นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ถ้าบังเกิดความพอใจในวิถีทางปฏิบัติไปสู่หนทางแห่งการหลุดพ้นที่เพิ่งเริ่มไปเพียงเล็กน้อย หลงไหลในชื่อเสียงและการสรรเสริญเยินยอ และเกิดความอวดดี ขโมย ขกตนข่มท่านแล้ว ก็ไม่ผิดกับการที่เก็บเอากิ่งไม้ใบไม้มา แต่หลงคิดว่าเป็นแก่นไม้ที่ตนต้องการนั่นเอง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ส่วนผู้ที่พอใจในผลจากความพยายามเพียงเล็กน้อยที่ได้ทำไปและหลงคิดคิดว่าได้รับสิ่งที่ตนต้องการแล้ว จึงเกิดความหลงตัว คิดว่าตนเองมีความสำคัญเหนือผู้อื่น ก็เท่ากับการเก็บเอาเปลือกนอกของต้นไม้มาแทนที่จะได้แก่นไม้ตามที่หวังไว้

ผู้ที่พยายามฝึกจิตใจจนได้รับความสงบเยือกเย็นและมั่นคงขึ้นบ้างแล้วบังเกิดความพอใจในสภาพเท่าที่เป็นอยู่เพียงแค่นี้ เกิดความหลงตัว ถูกผู้อื่น ก็เท่ากับว่า เขาเก็บเอาเปลือกชั้นในของต้นไม้มาแทนที่จะเป็นแก่นไม้อย่างที่เขาคต้องการ

ผู้ที่ได้ฝึกฝนจนเริ่มประจักษ์เห็นความจริงกระจ่างขึ้นบ้างแล้ว แต่กลับทำให้ดวงตามืดมัวลงเพราะความหลงตนว่าดีเลิศกว่าผู้อื่น ก็เท่ากับว่า เขาเก็บได้แต่เพียงเนื้อไม้เท่านั้น หาใช้แก่นของมันอย่างที่เขาเข้าใจไม่บุคคลประเภทต่าง ๆ ที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นนี้ ล้วนเป็นผู้ที่หลงผลในความพยายามเพียงเล็กน้อย ไม่พยายามต่อไปแต่กลับเกียจคร้านละเลยการฝึกฝนตน จึงทำให้ต้องพบกับชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานอีก

ผู้ที่แสวงหาหนทางที่แท้จริงนั้น จะต้องไม่หวังในลาภยศ สรรเสริญ ไม่หลงในความสงบใจที่ได้รับจากความพยายามเพียงเล็กน้อย การมีดวงตาประจักษ์เห็นความจริงเพียงเล็กน้อยไม่ใช่จุดมุ่งหมายที่แท้จริง

สิ่งแรกที่คนเราทุกคนจะต้องจดจำไว้ก็คือ กฎธรรมชาติแห่งความจริงของการเกิด การตาย ที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

3. โลกไม่มีตัวตนในตัวของมันเอง เราจึงจำเป็นต้องขจัดจินตนาการที่ผิด ๆ ให้หมดไปจากจิตใจ และแสวงหาวิถีทางไปสู่การตรัสรู้ความลุ่มหลงไม่ได้มีสาเหตุเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกแต่เกิดจากจิตใจที่อยู่ภายใน

ความละโมภที่เกิดขึ้นในจิตใจเป็นไฟเผาไหม้ให้เกิดความร้อน ทรมาณ ความโง่เขลาเป็นสาเหตุให้ต้องตกอยู่ในความมืดมน ลุ่มหลงทุกข์ระทม เมื่อรู้ความจริงว่า ความหลงผิดนั้นมีสาเหตุเกิดจากใจของเราเองแล้ว ผู้ที่แสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น จะต้องต่อสู้เอาชนะจิตใจของคนให้ได้

4. “โอ้ ทำไมหนอ จิตใจของเราจึงได้ล่องลอย กระสับกระส่ายหาความสงบไม่ได้เช่นนี้เล่า” “ทำไมใจเราจึงสับสน หลงยึดมั่นผูกพันในสิ่งต่าง ๆ เช่นนี้เล่า”

“ใจของเราเป็นเสมือนคันไถที่แตกเป็นชิ้น ๆ เสียก่อนที่จะลงมือไถนา การเวียนว่ายอยู่ในทะเลชีวิตแห่งการเกิด การตาย ซาติแล้วซาติเล่า โดยที่ไม่ได้ทำความดีอะไรไว้เลย จะมีประโยชน์อะไรถ้าจะต้องตายและกลับมาเกิดใหม่อีกหลาย ๆ ครั้ง”

“โอ้ ใจของเราที่ครั้งหนึ่งเคยทำให้เราเกิดมามีชีวิตอย่างกษัตริย์ครั้งต่อมาก็ทำให้เกิดมา ในสภาพของยาจก ต้องเที่ยวขอทานเขากิน

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

บางครั้งก็ทำให้เราเกิดมาในสรวงสวรรค์ของเทพเจ้าทั้งหลาย มีชีวิตที่แสนสุขอย่างเหลือล้นและแล้วก็จุดเราให้ตกลงไปสู่ไฟนรก”

“อนิจจา เพราะความโง่เขลา เจ้าจึงได้นำเราไปสู่วิถีชีวิตต่าง ๆ และเราก็ยอมทำตามใจเจ้าโดยมิได้ขัดขืนเลย แต่ต่อจากนี้เป็นต้นไป เราได้กลับใจกลับตัวเป็นผู้ที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เพราะฉะนั้นขอเจ้าอย่าได้รับกวนสมาธิและขัดขวางเราอีกเลย ขอให้เจ้าปลดปล่อยเราให้หลุดพ้นจากบ่วงของความทุกข์ทรมานและช่วยกระตุ้นให้เราได้พบหนทางแห่งการรู้แจ้งโดยเร็วเถิด”

“โอ ถ้าเพียงแต่เจ้าจะรู้ว่า ทุกสิ่งในโลกไม่มีตัวตนที่ถาวรแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแล้วเจ้าก็คงจะไม่ยึดมั่นผูกพันกับมัน ไม่หลงคิดว่ามันเป็นของของตน และเมื่อตัดขาดจากความโลภ โกรธ หลงได้แล้ว เจ้าก็จะพบแต่ความสงบสุขอย่างแน่นอน

ถ้าเจ้าจะใช้ปัญญาเป็นคมดาบฟาดฟันเงาวัลย์แห่งกิเลสตัณหาให้ขาดสะบั้น โดยไม่พะวงถึงการได้เปรียบหรือเสียเปรียบ การสรรเสริญหรือคำหิณดีเตียน ฯลฯ เราก็จะมีชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข”

“แต่ทำไมหนอ เจ้าจึงกลับชักนำเราให้หลงกลับไปสู่โลกแห่งกิเลสตัณหา และความเริงรมย์ทำให้เรารุ่มร้อน กระสับกระส่ายหาความสงบไม่ได้อีกเช่นนี้ ทั้ง ๆ ที่เจ้าเองมิใช่หรือที่เป็นคนแนะนำให้เราแสวงหาหนทางแห่งการรู้แจ้ง”

“เจ้าไม่มีตัวตนปรากฏให้เห็นแต่เจ้าก็เที่ยวเคลิดไปในที่ต่าง ๆ อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยและจนกระทั่งบัดนี้ เราก็ได้ทำตามคำบัญชาของเจ้าตลอดมา เพราะฉะนั้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปขอให้เจ้าทำตามความต้องการของเราโดยช่วยให้เราได้ข้ามพ้นห้วงมรรณพไปสู่ฝั่งสุขาวคีด้วยเถิด”

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

“ต่อแต่นี้ไป เจ้าจะต้องทำตามบัญชาของเรา ด้วยการปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้าร่วมกันกับเรา”

“ภูเขามากมาย ทะเล และทุกสิ่งในโลกล้วนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นบ่อเกิดแห่งความวิบัติหายนะ ในโลกนี้มีที่ใดบ้างเล่าที่เราจะหาความสงบใจได้ เรื่อยามัวชักช้าอยู่เลย รีบปฏิบัติตามพระธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วหาทางข้าม ไปสู่ฝั่งแห่งการรู้แจ้งโดยเร็วดีกว่า”

5. ผู้ที่ต้องการแสวงหาหนทางไปสู่การตรัสรู้จะต้องต่อสู้เอาชนะจิตใจของตนเช่นนี้ และปฏิบัติตนตามที่ได้ตัดสินใจไว้ด้วยความมั่นคงเด็ดเดี่ยว ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับการว่าร้ายคูหมั่นคุณแคลนจากผู้อื่นก็ตามจะต้องก้าวเดินต่อไปอย่างไม่หวั่นไหวหรือสะทกสะท้าน และจะต้องมีความอดกลั้นไม่โกรธตอบ เมื่อถูกต้อยด้วยกำปั้น หรือถูกขว้างด้วยก้อนหิน หรือถูกฟันด้วยดาบ

แม้ศีรษะจะถูกตัดออกจากร่างก็จะไม่หวั่นไหว เพราะถ้าจิตใจเกิดความหวั่นไหวเพราะเหตุต่าง ๆ เหล่านี้แล้วก็จะเกิดความมัวหมอง บังเกิดความทุกข์ เท่ากับว่าไม่ได้ปฏิบัติตามวิถีทางที่พระพุทธเจ้าสอนไว้

จิตใจของเราจะต้องมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อคำสาปแช่ง คำทอว่าร้ายไม่สะทกสะท้านแม้จะถูกทำร้ายร่างกายด้วยกำปั้น หอก ดาบหรือไม้ตะพด จะต้องปลงใจให้ได้ สิ่งเหล่านี้ นี้แหละที่จะช่วยทำให้จิตใจของเราเต็มเปี่ยมไปด้วยคำสอนของพระพุทธเจ้า

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เพื่อการบรรลุหนทางตรัสรู้ เราจะต้องทำสิ่งที่คิดว่ายากขี้นักให้สำเร็จ และอดทนในสิ่งที่ยากจะมีผู้อดทนได้ บริจาคทุกสิ่งที่ยากจะบริจาคเป็นทานได้

เพื่อการบรรลุหนทางตรัสรู้ แม้จะต้องจำกัดอาหารเหลือเพียงข้าววันละหนึ่งเม็ด หรือจะต้องเดินลุยไฟเข้าไป ก็จะต้องทำให้ได้โดยไม่ลังเล

แต่ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคทาน หรือการกระทำใด ๆ ทั้งปวง ควรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่หวังผลตอบแทน ทำไปเพราะว่าถูกต้องสมควรจะทำ เหมือนมารดาที่ให้เสื้อผ้าและทุก ๆ อย่างแก่บุตรของตนเพราะความรัก และพยาบาลรักษาเมื่อบุตรเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะความเมตตาสงสาร ทำทุกอย่างให้โดยไม่เคยคิดถึงความสะดวกสบายของตนเลย

6. ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งที่ทรงมีพระปรีชาสามารถ และมีน้ำพระทัยเมตตาทรงปกครองประชาชนด้วยความรัก และทรงนำความมั่งคั่งและความสุขมาสู่ประเทศ ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังทรงเป็นผู้ที่มีศรัทธาในการแสวงหาหนทางแห่งการรู้แจ้งอย่างแรงกล้า พระองค์ทรงเตรียมรางวัลไว้พระราชทานให้แก่ผู้ที่สามารถแสดงธรรมเทศนาให้ทรงสดับทุกคน

ความเสื่อมใสศรัทธาอย่างแรงกล้าของพระองค์ได้รู้ไปถึงเทพดาบนสวรรค์ชั้นฟ้า ดังนั้นเพื่อพิสูจน์ความจริงนี้ เทพเจ้าองค์หนึ่งจึงได้จำแลงองค์มาปรากฏในร่างของปีศาจและมายืนอยู่ที่หน้าประตูวังประกาศว่า

“ข้ารู้พระธรรมศักดิ์สิทธิ์ที่จะแสดงถวายต่อหน้าพระพักตร์ ขอให้รับนำไปทูลพระมหากษัตริย์โดยเร็ว”

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เมื่อได้สดับเช่นนั้น กษัตริย์ทรงปีติยินดีเป็นอันมาก ให้นำปีศาจเข้าเฝ้า และต้อนรับเป็นอันดีเมื่อทรงขอร้องให้แสดงพระธรรมให้ฟัง ปีศาจกลับ แยกเขี้ยวน่ากลัวให้ดูแล้วตอบว่า

“ข้าอดหยากมานาน จึงหิวโหยมาก ไม่อาจจะแสดงธรรมเทศนาได้ จนกว่าจะได้กินอาหารจนอิ่มท้องแล้ว”

กษัตริย์จึงรับสั่งให้เตรียมอาหารมาเลี้ยง แต่ปีศาจกลับบอกว่า

“อาหารของข้าจะต้องเป็นเลือดและเนื้อสด ๆ ของมนุษย์” เจ้าชาวยักษ์ ทายาทจึงได้สละชีวิตของพระองค์ แต่ปีศาจก็ยังไม่อิ่มหน้า พระมเหสีจึงได้ สละชีวิตเป็นคนต่อมาแต่ปีศาจก็ยังหาได้พอใจ ไม่เรียกร้องจะกินองค์ กษัตริย์ให้ได้

กษัตริย์จึงตรัสว่า “ข้าไม่เสียดายชีวิตหรอก แต่ก่อนที่ข้าจะตายขอให้ ข้าได้ฟังธรรมเทศนาของเจ้าเสียก่อนแล้วข้าจะมอบชีวิตของข้าให้แก่เจ้า”

เมื่อได้ฟังดังนั้น เทพเจ้าในร่างปีศาจก็ได้กล่าวคำสอนที่หลักแหลมว่า “ความทุกข์เวทนามีสาเหตุเกิดมาจากตัณหา ความกลัวก็มีสาเหตุเกิดจาก ตัณหาเช่นกัน ผู้ที่ปลดปล่อยตัณหาได้ จะไม่มีความทุกข์ทรมานและไม่มี ความหวั่นกลัวในสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น” กล่าวจบแล้ว ปีศาจก็กลับคืนร่างเป็นเทพ เจ้าดั้งเดิม และเจ้าชายกับพระมเหสีก็ฟื้นคืนชีวิตใหม่อีก

7. ครั้งหนึ่ง มีชายผู้หนึ่งได้บำเพ็ญเพียรเพื่อแสวงหาหนทางแห่งความจริงอยู่ในป่าของเทือกเขาหิมาลัย เขาไม่ต้องการทรัพย์สมบัติสิ่งใดในโลก หรือความสุขสำราญในวิมานสวรรค์ของเทวดา สิ่งเดียวที่เขาต้องการก็คือ คำสอนที่จะช่วยชี้ทางให้เขาหลุดพ้นจากบ่วงของกิเลสตัณหา

เทพดาทั้งหลายรู้สึกประทับใจในความตั้งใจจริงของชายผู้นี้ จึงได้แปลงองค์เป็นปีศาจลงมาทดสอบจิตใจของเขา โดยร้องเพลงว่า “สรรพสิ่งในโลกมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีเกิดก็มีดับ”

เมื่อชายผู้นี้ได้ยินเนื้อเพลงนี้ก็บังเกิดความปิติยินดีประหนึ่งผู้ที่กระหายน้ำได้พบลำธารน้ำเย็นฉ่ำหรือนักโทษที่ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระรำพึงกับตัวเองว่า นี่แหละคือความจริงที่เราแสวงหามาเป็นเวลานาน เป็นคำสอนที่เป็นความจริงแท้ ใครหนอเป็นผู้ร้องเพลงนี้ เขาพยายามสอดสายตามองหาที่มาของเสียงเพลงนี้และพบว่าอันน่าประหลาดของปีศาจ เขามองความกลัวเดินเข้าไปใกล้และถามว่า “เจ้าไซ้ใหม่ที่ร้องเพลงเมื่อครูนี้อ ถ้าไซ้ละก็ ข้าอยากขอให้เจ้าร้องตอนต่อไปให้ข้าฟังอีกหน่อยเถิด”

ปีศาจก็ตอบว่า “ไซ้แล้ว ข้าเองที่เป็นคนร้องเพลงนั้น แต่ตอนนี้ข้ากำลังหิวมาก ถ้าไม่ได้กินอะไรเสียก่อนข้าก็ไม่มีแรงจะร้องอีก”

ชายผู้นั้นก็อ้อนวอนต่อไปอีกว่า “ได้โปรดร้องให้ข้าฟังอีกหน่อยเถิด เพลงนี้ช่างมีความหมายที่ลึกซึ้งน่าเลื่อมใสแท้ เป็นความจริงที่ข้าได้แสวงหามาเป็นเวลานานแล้ว และข้าได้ฟังเพียงตอนเดียวเท่านั้น ขอให้ข้าได้ฟังท่านร้องจนจบด้วยเถิด”

ปีศาจจึงตอบว่า “ตอนนี้ข้าหิวจนแทบจะทนไม่ไหวแล้ว ถ้าข้าได้กินเนื้อและดื่มเลือดสด ๆ ของมนุษย์แล้ว ข้าก็จะมีแรงร้องต่อไปจนจบได้”

เมื่อได้ฟังดังนั้น ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าที่จะฟังเพลงนั้นให้จบชายผู้นั้นจึงได้ให้สัญญากับปีศาจว่า จะยอมมอบร่างกายของตนให้เป็น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

อาหารของปีศาจ เมื่อได้ฟังเพลงนั้นจนจบแล้ว

ดังนั้น ปีศาจจึงร้องเพลงนั้นต่อไปจนจบ มีความว่า

“ทุกสิ่งในโลกไม่เที่ยงแท้ มีแต่เปลี่ยนแปลง มีเกิดมีสลาย

ผู้ที่ไม่มียึดมั่นในสิ่งเหล่านี้ จะพบความสงบสุขทั้งใจและกาย”

เมื่อได้ฟังจนจบแล้ว เขาก็ได้จารึกเนื้อเพลงนี้ลงบนก้อนหินและต้นไม้รอบ ๆ บริเวณนั้น ในที่สุดก็ปีนขึ้นไปบนต้นไม้และทิ้งตัวลงมาตรงหน้าของปีศาจเพื่อจะเป็นเหยื่อของปีศาจตามสัญญา แต่ทันใดนั้นปีศาจก็ได้กลับร่างเป็นเทพดาและยื่นหัตถ์รองรับร่างของชายผู้นั้น ได้อย่างปลอดภัย

8. ครั้งหนึ่ง มีชายผู้ที่มีศรัทธาในการแสวงหาหนทางแห่งความจริงคนหนึ่งชื่อ สาดาปราวุฑิตา (Sadaprarudita) เขาສະທຸກສິ່ງທີ່ກ່ຽວກັບລາภຍศສรรเสริญและทรัพย์สมบัติทั้งปวง มุ่งมั่นในการค้นหาหนทางแห่งความจริงอย่างใจจดใจจ่อ วันหนึ่ง เขาก็ได้ยินเสียงร้องเรียกมาจากสวรรค์ว่า

“ดูก่อน สาดาปราวุฑิตา เจ้าจงมุ่งหน้าเดินไปทางตะวันออก โดยไม่เหลียวขวอกแวกมองไปทางข้างไหน จงอย่าคำนึงถึงความร้อนหนาว อย่าได้ไต่ใจกับคำสาปแช่งหรือสรรเสริญ อย่ามีใจลำเอียงแบ่งแยกว่านี่ดีนั่นเลว แต่ให้มุ่งตรงไปทางตะวันออกเพียงอย่างเดียว แล้วเจ้าจะได้พบพระศาสดาแห่งความจริงที่จะนำท่านไปสู่การรู้แจ้ง”

สาดาปราวุฑิตาดีใจมาก เขาริปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นทันที เขาออกเดินทางมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก ต้องนอนพักค้างแรมในทุ่งหญ้าในป่า เขาต้องเผชิญกับภัยอันตราย และได้รับความอับอายนานาประการในดินแดนต่างถิ่น เช่น ครั้งหนึ่งเขาต้องขอมชายตัวเป็นทาสใช้แรงงานแลก อาหารเพื่อยังชีวิต แต่ในที่สุดเขาก็ได้พบพระศาสดาแห่งความจริงและได้รับฟังคำสั่งสอนจากท่าน

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ในโลกนี้ สิ่งที่ดีมีราคามักจะได้มายาก การทำความดีก็เช่นกัน มักจะมีอุปสรรคมาขัดขวางการเดินทางเพื่อแสวงหาความจริงของสาดาปรารุติดาที่เช่นกัน เขาต้องเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ และต่อสู้กับความลำบากนานาประการ

เขาต้องขายแรงงานเพื่อจะได้มีเงินซื้อดอกไม้และกำยานมาไหว้ครู แต่ก็ไม่มีใครจ้างเขาไม่ว่าเขาจะทำอะไรก็มีมือของมารร้ายคอยติดตามขัดขวาง เขาอยู่เสมอ การเดินทางไปสู่วิถีทางแห่งการตรัสรู้ที่นั่นช่างยากลำบากยิ่ง นักจนบางครั้งอาจจะต้องแลกเอาด้วยเลือดเนื้อและแม้กระทั่งชีวิตของตน

เมื่อสาดาปรารุติดาได้ร่ำฟังคำสอนจากศาสตราจารย์ของเขาและต้องการจะจดบันทึกคำสอนนั้นไว้ก็ไม่มีกระดาษ หมึกและพู่กันสำหรับจะเขียนเขาจึงต้องใช้มีดกรีดข้อมือของตัวเอง ใช้เลือดแทนหมึกเพื่อจดคำสอนของอาจารย์ ด้วยการทำเช่นนี้เขาจึงมีโอกาสได้รับฟังคำสอนอันมีค่าที่จะนำเขาไปสู่การตรัสรู้

9. นานมาแล้ว มีเด็กชายคนหนึ่งชื่อ สุธนา (Sudhana) เป็นเด็กที่มีศรัทธาปรารถนาที่จะหาหนทางแห่งความจริง เขาได้เรียนรู้เรื่องราวมหัศจรรย์ต่าง ๆ ของท้องทะเลจากชาวประมงหาปลา ได้เรียนรู้ความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่นจากแพทย์ที่ทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วย ได้เรียนรู้จากเศรษฐีที่มั่งคั่งว่า ทุกสิ่งทุกอย่างแม้จะเป็นสิ่งเล็กน้อยเพียงไรย่อมมีค่าในตัวของมันเอง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เขาได้เรียนรู้จากนักบวชที่กำลังบำเพ็ญฌานบารมีว่า จิตใจที่สงบและบริสุทธิ์มีพลังมหัศจรรย์ที่จะช่วยชักฟอกจิตใจของผู้อื่นให้บริสุทธิ์ตามไปด้วย เขาได้พบสตรีที่มีจิตใจสูงส่งคนหนึ่งและประทับใจในการประกอบกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์ของเธอ สุดท้ายเขาก็ได้พบชายผู้หนึ่งที่ได้เร่ร่อนเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เพื่อแสวงหาหนทางแห่งการรู้แจ้งด้วยความมานะอดทนแม้เลือดเนื้อและกระดูกจะป็นเป็นผุขมกก็ไม่ลดละความพยายามสุชนได้เรียนรู้ว่าการแสวงหาหนทางแห่งความจริงนั้นช่างยากลำบากนัก แม้จะต้องปีนขึ้นเขาแห่งกองดาบแหลมคมหรือต้องเดินลุยฝ่ำกองไฟเข้าไป ก็จะต้องทำให้ได้

เราจะเห็นได้ว่า แม้แต่เด็กเล็ก ๆ อย่างสุชน ถ้ามีใจศรัทธาแล้ว ย่อมตระหนักได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังนั้นล้วนเป็นบทเรียนที่เป็นความจริงทั้งสิ้น

เขาได้เรียนรู้ว่า แม้หญิงที่มีร่างกายอ่อนแอก็เป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งรู้แจ้งในธรรมคาโลกจึงใช้ชีวิตด้วยความอดทน เขามองเห็นสภาพที่แท้จริงของโลกจากหมู่เด็ก ๆ ที่เล่นกันอย่างร่าเริงอยู่ตามถนน และเมื่อเขาได้พบผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยน ก็เกิดปัญญากระจ่างมีใจโอนอ่อนตาม

แม้ในพิธีกรรมเผ่ากำขานก็มีความเกี่ยวข้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือในพิธีจัดดอกไม้ก็มีคำพูดที่อ้างอิงถึงการตรัสรู้ วันหนึ่งขณะที่เขานั่งพักก่อนอยู่ใต้ร่มไม้ในป่า เขาสังเกตเห็นต้นไม้อ่อนที่งอกขึ้นมาจากโคนของต้นไม้ที่เขาตายแล้ว ทำให้เขาตระหนักถึงความไม่เที่ยงของชีวิต

ดวงอาทิตย์ที่ส่องสว่างในเวลากลางวันและดวงดาวที่ส่องแสงระยิบระยับในเวลากลางคืนหมุนเวียนกันอยู่เช่นนี้ทุกวัน ๆ ทำให้จิตใจของเขาผ่องแผ้วบริสุทธิ์เหมือนมีน้ำฝนแห่งศรัทธามาชะโลมใจให้เขาใฝ่หาหนทางแห่งการรู้แจ้ง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนเขาก็ได้ถาม ได้ฟังและได้พบความจริงแห่งกฎ
ธรรมชาติที่ทำให้เขาเกิดปัญญารู้แจ้ง

อันที่จริงแล้วผู้ที่แสวงหาหนทางรู้แจ้งนั้น จะต้องคิดว่าจิตใจของเขา
เปรียบเสมือนปราสาทที่ต้องคุ้มกันรักษาให้พ้นจากการรุกรานของศัตรู และ
ต้องประดับตกแต่งให้สวยงาม เจ้าของปราสาทจะต้องมีศรัทธาแก่กล้า
พอที่จะเปิดประตูปราสาทเพื่อเชิญพระพุทธรูปเจ้าให้เข้าไปสถิต ถวาย
ดอกไม้แห่งศรัทธาและเผากำยานแห่งความปีติยินดีถวายเป็นพุทธบูชา สิ่ง
เหล่านี้เป็นสิ่งที่สุชนได้เรียนรู้จากการออกเดินทางแสวงหาหนทางแห่งการ
ตรัสรู้ของเขา

ตอนที่ 2

วิถีทางปฏิบัติที่นำไปสู่นิพพาน

1. ผู้ที่ต้องการบรรลุหนทางแห่งนิพพานจะต้องเข้าใจและปฏิบัติตาม
ไตรสิกขาดังต่อไปนี้ คือ รักษาศีล มีสมาธิ มีปัญญา

ศีล คือ อะไร ทุก ๆ คนไม่ว่าจะเป็นคนธรรมดาสามัญหรือผู้ที่กำลัง
แสวงหาหนทางจะต้องรู้รักษาศีลสิกขาบททั้งใจและกาย รู้จักระวังทวารของ
ประสาทสัมผัสทั้งห้า มองเห็นอันตรายที่เกิดจากความชั่วแม้จะเป็นเพียง
ความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ และพยายามตั้งหน้าทำแต่ความดีโดยไม่ลดละ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

สมาธิ คือ อะไร สมาธิคือ การทำจิตใจให้มั่นคง สงบ และบริสุทธิ์ ปราศจากความละโมภ และอกุศลทั้งปวง

ปัญญา คือ อะไร ปัญญาคือ ความสามารถเข้าใจในอริยสัจสี่อย่างแจ่มแจ้ง รู้ข้อเท็จจริงแห่งทุกข์ รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้ความจริงในการดับทุกข์ รู้วิถีทางแห่งการดับทุกข์

ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขานี้ได้ จึงจะเรียกได้ว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า

สมมุติว่า มีลาตัวหนึ่ง เดินตามฝูงวัวมา แล้วประกาศตนว่า “ฉันก็เป็นวัวเหมือนกัน” ทั้ง ๆ ที่ไม่มีรูปร่าง เสียงร้อง หรือเขาอย่างวัวเลยย่อมไม่มีใครเชื่อมั่นเป็นแน่ เช่นเดียวกัน ผู้ที่ประกาศตนว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ทั้ง ๆ ที่มิได้เรียนรู้และปฏิบัติตามไตรสิกขานั้น เป็นเรื่องน่าหัวเราะ

ก่อนที่ชาวานจะเก็บเกี่ยวข้าวในฤดูเก็บเกี่ยวนั้น ก่อนอื่นสิ่งที่เขาจะต้องทำในฤดูใบไม้ผลิก็คือ จะต้องไถ หว่าน ระบายน้ำเข้านา กำจัดวัชพืช ผู้ที่แสวงหาหนทางไปสู่การตรัสรู้ก็เช่นเดียวกันจะต้องปฏิบัติตามไตรสิกขานี้ให้ได้ เมล็ดที่หว่านในวันนี้จะไม่งอกในทันทีจึงไม่อาจหวังให้มันแตกรวงในวันรุ่งขึ้นและเก็บเกี่ยวในวันถัดไปได้ฉันใด ผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้ ก็ไม่อาจที่จะตัดขาดจากกิเลสตัณหาได้หมดสิ้นภายในวันเดียวตัดความผูกพันยึดมั่นผูกพันได้ในวันรุ่งขึ้น และตรัสรู้ได้ในวันถัดไปฉันนั้น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เหมือนขานาที่หว่านเมล็ดแล้วต้องคอยเอาใจใส่ดูแลพืชผลให้พ้นจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ จนกระทั่งผลิดอกออกรวงและให้ผลในที่สุดการตรัสรู้ก็เช่นกันจะต้องหมั่นฝึกฝนและปฏิบัติตามศีล สมาธิ และปัญญา อย่างสม่ำเสมอ แล้วกิเลสตัณหาที่จะค่อย ๆ หดไปสามารถตัดความยึดมั่นผูกพันได้ และในที่สุดก็จะบรรลุนหนทางแห่งการตรัสรู้ได้

2. การแสวงหาหนทางไปสู่การตรัสรู้ทั้ง ๆ ที่ยังหลงใหลอยู่ในโลกีย์วิสัย และจิตใจยังว่าวนหมุ่นอยู่ในตัณหาราคะนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะการแสวงหาความสุขทางโลกกับการหาความสุขทางธรรมเป็นคนละอย่างกัน

ดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วว่าจิตใจเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง ถ้าจิตใจยังคงหลงใหลอยู่กับเรื่องทางโลก ก็จะก่อให้เกิดความหลงผิดและความทุกข์ทรมาน ถ้าจิตใจใฝ่หาความสุขทางธรรมแล้วก็จะได้ลิ้มรสความอิมเอิบและสงบสุขใจที่เกิดจากการรู้แจ้ง

ดังนั้น ผู้ที่ต้องการแสวงหาหนทางตรัสรู้จะต้องทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ปฏิบัติตามพระธรรมและรักษาศีล การรักษาศีลจะทำให้เกิดสมาธิ มั่นไม่วอกแวก ก่อให้เกิดปัญญาสว่าง ซึ่งจะนำไปสู่การรู้แจ้งคือ การตรัสรู้นั่นเอง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

การปฏิบัติตามไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จะเป็นหนทางนำไปสู่การตรัสรู้ที่แท้จริง สาเหตุที่ทำให้คนเราต้องหลงเวียนว่ายอยู่ในโลกแห่งความมายาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดก็เพราะไม่ปฏิบัติตามไตรสิกขานั้นเอง ผู้ที่แสวงหาหนทางจะไม่ได้แย้งกับผู้ใด จะสามารถกำหนดจิตใจให้สงบและบริสุทธิ์ มุ่งหน้าไปสู่หนทางแห่งการตรัสรู้โดยไม่รอช้า

3. ถ้าพิจารณาแจกแจงไตรสิกขาโดยละเอียดแล้ว จะได้หมวดกรรมตามลำดับต่อไปนี้ คือ มรรค 8 , สติปัฏฐาน 4, ปธาน 4, อินทรีย์ 5, บารมี 6

มรรค 8 ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ

สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ เห็นถูกต้องตามสภาวะที่เป็นจริงเข้าใจ อริยสัจ 4 อย่างแจ่มแจ้ง มองเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยของมัน ไม่บิดเบือนความจริง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือ การมีความคิดในทางที่ถูกต้อง ไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่คิดชั่ว

สัมมาวาจา การมีวาจาชอบ คือ การละเว้นจากการพูดปด พูดเหลวไหลส่อเสียดว่าร้าย พูดปลิ้นปล้อน

สัมมากัมมันตะ ประพฤติชอบ คือ การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักขโมย และประพฤติดิฉิดประเวณี

สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือ การหาเลี้ยงชีพในทางที่ถูกที่ควร ไม่ประกอบอาชีพที่สังกรรมรังเกียจหรือเสื่อมเสีย

สัมมาวายามะ พยายามชอบ คือ ความเพียรพยายามในการกระทำที่ชอบโดยไม่ลดละ หรือเกียจคร้าน

สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ คือ ความระมัดระวัง คอยยับยั้งป้องกันจิตใจของตนไม่ให้หลงเพลินไปตามความชั่ว แต่คอยเตือนตนเองให้ทำความดี

สัมมาสมาธิ ตั้งจิตชอบ คือ ความมีจิตตั้งมั่นไม่ฟุ้งซ่าน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญญาสามารถเข้าใจสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ไม่น้อมเอียงไปในทางที่ผิด

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

4. สติปัฏฐาน 4 คือ กายานุปัสสนา การพิจารณากายว่า เป็นที่รวมของสังสกปรกโสภณทั้งหลาย ไม่ควรผูกพันยึดมั่นไว้ เวทนานุปัสสนา การพิจารณาเวทนาว่า ความรู้สึกสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี ล้วนเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ จิตตานุปัสสนา การพิจารณาจิตว่า เป็นสิ่งที่ไม่หยุดอยู่นิ่งแต่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ธรรมานุปัสสนา การพิจารณาธรรม รู้ว่าการเกิด การดับของสิ่งทั้งหลายมีเหตุปัจจัยเป็นเครื่องอาศัยกันเกิดขึ้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีความหยุดนิ่ง

5. ปธาน คือความเพียร 4 ได้แก่

ความเพียรป้องกันอกุศลธรรมอันเป็นบาปที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น

ความเพียรละทิ้งอกุศลธรรมอันเป็นบาปที่เกิดขึ้นแล้วให้เด็ดขาด

ความเพียรสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น

ความเพียรบำรุงรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ดำรงอยู่และเจริญไปพลุลย์สืบไป

6. อินทรีย์ 5 คือ ธรรมที่เป็นเจ้าการในการกำจัดกวาดล้างอกุศลธรรม ได้แก่

ศรัทธา คือ ความนับถือเชื่อมั่นในองค์พระตถาคต

วิริยะ คือ ความเพียรเพื่อละอกุศลธรรมและประกอบกุศลธรรมให้ถึง

พร้อม

สติ คือ การมีสติครองใจไว้มั่นในสิ่งที่พึงทำพึงเกี่ยวข้องกับ

สมาธิ คือ ความมีใจตั้งมั่นแน่วแน่

ปัญญา คือ การมีปัญญาหยั่งรู้แจ้งในอริยสัจ 4

พลังทั้ง 5 อย่างนี้เป็นกำลังสำคัญที่จะนำไปสู่การตรัสรู้

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

7. บารมี 6 ได้แก่ ทาน ศีล ขันติ วิริยะ ฌาน และปัญญา การปฏิบัติตาม บารมีทั้ง 6 อย่างนี้จะช่วยให้สามารถข้ามพ้นห้วงมรรณพไปสู่ฝั่งแห่ง การ ครีสรู้ การบำเพ็ญทานบารมี จะช่วยกำจัดความเห็นแก่ตัวให้หมดไป การ บำเพ็ญศีลบารมี คือ การละเว้นการกระทำชั่ว ประกอบแต่ความดี การ บำเพ็ญขันติบารมี จะช่วยให้มีความอดกลั้น ระวังความโกรธและความขุ่น ข้างหมองใจได้ การบำเพ็ญวิริยบารมี คือ ความเพียรพยายามที่จะประกอบ กุศลธรรมอย่างไม่ย่อท้อ การบำเพ็ญฌานบารมี คือ การกำหนดจิตให้ตั้งมั่น แน่วแน่ ไม่กระสับกระส่าย การบำเพ็ญปัญญาบารมี จะช่วยกำจัดอวิชชาใน จิตใจให้สูญสิ้น เกิดปัญญารู้แจ้งในธรรม

ทานและศีล เปรียบเสมือนฐานศิลาของปราสาท เป็นรากฐานสำคัญ ของการปฏิบัติธรรม ขันติและวิริยะเปรียบเสมือนกำแพงที่จะช่วยป้องกันมิ ให้ภัยอันตรายจากภายนอกเข้ามาได้ ฌานและปัญญาเปรียบเสมือนอาวุธที่จะ ช่วยป้องกันเราให้พ้นจากอันตรายของการเวียนว่ายตายเกิด เหมือนเป็น เกราะคุ้มกันให้เราสามารถเผชิญหน้ากับศัตรูได้โดยไม่หวั่นไหว

การที่เราให้ทานเพราะมีขอทานมาขอนั้นก็เป็นการทำทานอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่การทำทานขั้นสูงสุด การทำทานขั้นสูงสุด คือ การที่เราบริจาคใจ พร้อมที่จะทำทานเองโดยไม่ต้องมีเหตุหรืออะไรมารกระตุ้นเตือนให้ทำ และ การทำทานแต่เพียงครั้งคราวก็ไม่ใช่การทำทานขั้นสูงสุด การทำทานขั้น สูงสุดจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เมื่อให้ทานไปแล้วเกิดความรู้สึกเสียดยศสิ่งที่ให้ไป หรือเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ก็ไม่ใช่การให้ทานที่แท้จริง การให้ทานที่แท้จริงจะต้องเป็นการให้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่นึกถึงตัวเองว่าเป็นคนให้ ไม่จดจำว่าให้ใคร และให้อะไรไป ให้แล้วก็แล้วกัน จึงจะเป็นการให้ทานที่แท้จริง

การให้ทานที่แท้จริงจะต้องเป็นการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนให้ด้วยความเมตตาและบริสุทธิ์ใจ ให้ด้วยความปรารถนาว่าตนเองและผู้อื่นจะได้บรรลุนิพพาน

การให้ทานที่แม้กระทั่งคนยากจนก็สามารถจะกระทำได้ที่อยู่ 7 ชนิด ได้แก่

1. การให้ทานทางร่างกาย คือ ให้บริการด้วยแรงงาน ซึ่งมีขั้นที่สูงสุด คือ ให้ด้วยชีวิตของตนเอง ดังจะกล่าวต่อไป
2. การให้ทานด้วยจิตใจ คือ การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ และโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น
3. การให้ทานด้วยสายตา คือ การมองผู้อื่นด้วยสายตาอ่อนโยน เพื่อให้ผู้ที่อยู่โดยรอบมีความอบอุ่นใจ
4. การให้ทานด้วยสีหน้า คือ การยิ้มแย้มมีสีหน้าแจ่มใสอยู่เสมอ
5. การให้ทานด้วยคำพูด คือ การเจรจาด้วยวาจาที่สุภาพแสดงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น
6. การให้ที่นั่ง คือ การเสียดสละที่นั่งให้ผู้อื่น
7. การให้ที่พักพิง คือ การเอื้อเพื่อให้ผู้อื่นได้อาศัยพักแรมที่เรือนคนทานทั้ง 7 ชนิดดังกล่าวข้างต้นเป็นทานที่ทุก ๆ คนสามารถทำได้และเป็นสิ่งที่ควรจะทำเป็นประจำ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

8. ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเจ้าชายองค์หนึ่งนามว่า สัตว (Sattva) ได้ออกไปเที่ยวเล่นในป่ากับพระเชษฐาอีก 2 พระองค์ เผอิญได้เห็นแม่เสือตัวหนึ่ง กำลังจะกินลูกน้อยทั้ง 7 ตัวของตนเพราะความหิวโหย

พระเชษฐาทั้ง 2 องค์เสด็จหนีไปเพราะความกลัว แต่เจ้าชายสัตวกลับปีนขึ้นไปบนหินผาแล้วกระโดดลงมาให้เสือกิน เพราะความเมตตาหวังจะช่วยชีวิตของลูกเสือ และช่วยบรรเทาความหิวของแม่เสือด่วนนั้น

จิตใจของเจ้าชายไม่ได้คิดถึงอะไรอื่นเลย นอกจากการแสวงหาหนทางไปสู่การตรัสรู้เท่านั้น “ร่างกายของเรานี้มีแต่ความไม่ถาวรเปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย และเราก็ไม่เคยรู้จักการเสียดสละให้ทานอะไรมาก่อนเลย เพราะความรักตัวเองแต่อย่างเดียว แต่คราวนี้ถึงโอกาสแล้วที่เราจะได้เสียดสละชีวิตของเราเพื่อหนทางแห่งการตรัสรู้”

คิดได้ดังนี้แล้ว เจ้าชายก็ได้ให้ทานด้วยชีวิตเป็นเหยื่อแก่แม่เสือด่วนนั้น

9. นอกจากนี้แล้ว ผู้ที่มุ่งแสวงหาหนทางแห่งการรู้แจ้งยังจะต้องฝึกฝนจิตใจตาม อัปปมัญญา คือ ภาวนาที่หาประมาณมิได้เป็นอารมณ์ 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เมตตา คือ การฝึกจิตใจให้ยึดมั่นในความเมตตาเพื่อจะได้ขจัดความโลภให้หมดไปจากจิตใจ กรุณา คือ การฝึกจิตใจให้ยึดมั่นในความกรุณาเพื่อดับความโกรธให้สูญสิ้น มุทิตา คือ การกำจัดความทุกข์ด้วยการยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข อุเบกขา คือ การมีใจยึดมั่นในความยุติธรรม ไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชังว่าเป็นมิตร นั่นเป็นศัตรู

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เมตตา คือ ความปรารถนาที่จะเห็นผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นสุข อุเบกขา คือ ความมีใจยุติธรรม ไม่เลือกเขาเลือกเรา

การฝึกจิตให้ถึงพร้อมด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขานี้ จะช่วยกำจัดความโลภ โกรธ ทυχฺ ความรักและชังให้หมดไปจากจิตใจ แต่การกำจัดความชั่วร้ายให้หมดไปจากจิตใจนั้นยากเหมือนการฝึกสุนัขให้เฝ้าบ้าน ความมีจิตใจที่ดีก็สูญเสียไปง่ายเหมือนกวางป่าที่ปราดเปรียว จิตใจที่ชั่วร้ายเปรียบเหมือนตัวอักษรที่จารึกลงบนศิลาบเลือนได้ยาก ส่วนจิตใจที่ดีนั้นก็เหมือนกับอักษรที่เขียนลงบนพื้นน้ำลบเลือนหายไปได้ง่าย ดังนั้นการฝึกฝนเพื่อที่จะบรรลุนิพพานแห่งการตรัสรู้จึงเป็นสิ่งที่ยากแท้

10. พระโสมณะ (Srona) เป็นสาวกองค์หนึ่งของพระพุทธเจ้า เกิดในตระกูลที่ร่ำรวยแต่มีสุขภาพอ่อนแอ เขาเป็นผู้ที่มีจิตใจเลื่อมใสมุ่งมั่นในการแสวงหาหนทางรู้แจ้ง จึงได้เพียรพยายามอย่างไม่ลดละ จนกระทั่งถึงกับได้รับบาดเจ็บที่ได้ฝ่าเท้า มีโลหิตไหลนอง แต่ก็ไม่อาจพบหนทางรู้แจ้งได้พระพุทธเจ้า ทรงทอดพระเนตรเห็นดังนั้นก็มีพระทัยเวทนาสงสาร ตรัสกับเขาว่า

“โสมณะเอ๋ย เมื่อครั้งที่เจ้ายังอยู่ที่บ้าน เจ้าเคยหัดตัดพิมมิใช่หรือ เจ้าคงจะรู้ว่า สายพิมที่ตึงเกินไป หรือหย่อนเกินไป จะไม่ให้เสียงที่ไพเราะแต่ถ้าสายพิมมีความตึงหย่อนแต่พอเหมาะแล้ว เมื่อนั้นจะบังเกิดเสียงอันไพเราะฉันทนาการแสวงหาหนทางตรัสรู้ก็ฉันทันนั้น ถ้าเก็ยคร้าน ละความพยายามหรือหมั่นเพียรจนเกินกำลัง ก็ไม่อาจพบหนทางได้ เจ้าจึงควรยึดทางสายกลาง พิจารณาให้พอเหมาะพอสมควรแก่กำลังของตนเถิด”

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เมื่อโศณะได้รับฟังพระพุทธพจน์นั้นก็สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามในที่สุดเขาก็ได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางตามที่เขารารถนา

11. นานมาแล้ว มีเจ้าชายองค์หนึ่งทรงพระปรีชาสามารถมากในการใช้อาวุธต่าง ๆ ถึง 5 ชนิด วันหนึ่งขณะที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินกลับจากการฝึกหัดอาวุธ ก็ได้ทรงพบกับปีศาจตนหนึ่งซึ่งมีร่างกายอยู่ยงคงกระพัน

ปีศาจได้เปิดฉากโจมตีเจ้าชาย เจ้าชายก็รับมือด้วยการยิงลูกศรไปต้อง แต่เจ้าปีศาจก็ไม่สะทกสะท้าน เจ้าชายจึงทรงใช้หอก หลาว แหวน และดาบ แต่ก็ไม่สามารถจะทำอันตรายปีศาจได้

เมื่อหมดอาวุธแล้ว เจ้าชายจึงทรงใช้เท้าและกำปั้น รวมทั้งพระเศียร กระแทกแต่ก็ไม่ได้ผลอีก

ปีศาจจึงกล่าวว่า “เจ้าตกอยู่ในกำมือของข้าแล้ว คราวนี้ถึงตาของข้าบ้างละ ข้าจะเขมือบเจ้าเสียเดี๋ยวนี้” แต่เจ้าชายกลับทรงสรรวว่า

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

“เจ้าอาจจะคิดว่าข้าไม่มีอาวุธแล้ว แต่ข้าก่อน ข้ายังมีอาวุธเหลืออยู่อีก อย่างหนึ่ง ถ้าเจ้ากินข้าละก็ ข้าจะทะลวงกระเพาะของเจ้าให้ทะลุออกมาข้างนอก”

ด้วยวาจาตอบโต้อย่างอาชญาของเจ้าชายทำให้ปีศาจดังเด มันจึงถามเจ้าชายว่า

“ท่านจะทำเช่นนั้นได้อย่างไร”

เจ้าชายก็ตอบว่า“โดยพลังอำนาจแห่งความจริง” ปีศาจได้ฟังดังนั้น ก็ปล่อยเจ้าชาย และรับฟังคำสอนของเจ้าชาย ขอมกลับตัวเลิกกระทำชั่วอีก

12. ความไม่รู้จักกายตัวเอง และละอายผู้อื่นจะนำโลกไปสู่ความหายนะ ถ้ารู้จักกายตัวเองและละอายผู้อื่นแล้วจะช่วยให้โลกพ้นจากความหายนะ ผู้ที่มีความละอายในบาปมักมีใจเคารพนับถือบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ที่มีอาวุธโสกว่า สามารถคุ้มครองญาติพี่น้องและวงศ์ตระกูลได้ ความล่อมตัว รู้จักละอายตัวเอง และละอายเมื่อเห็นการกระทำของผู้อื่น เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง

ผู้ที่รู้จักสำนึกผิด จะไม่ทำบาปกรรมนั้นซ้ำอีก แต่ผู้ที่ไม่มีใจรู้สำนึกผิด ก็จะทำแต่ความชั่วซ้ำแล้วซ้ำเล่ามีบาปตรึงติดตัวตลอดไปไม่มีวันหมดสิ้น

ผู้ที่ได้ฟังคำสอนที่ถูกต้อง สามารถเข้าใจและคิดตาม ปฏิบัติตามแล้ว คำสอนนั้นก็ติดตัวตลอดไป ไม่มีวันลืม แต่ผู้ที่รับฟังแล้ว ไม่รู้จักคิดตาม ให้เข้าใจ และปฏิบัติตาม ก็จะไม่มีเกิดผลดีอันใดขึ้น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ศรัทธา หิริ (ความละอายแก่ใจ) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่อบาป) วิริยะ (ความเพียร) และปัญญา เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญานั้นเป็นรากฐานสำคัญที่เชื่อมโยงพลังอื่น ๆ ทั้ง 4 อย่าง

ในการฝึกฝนตนเพื่อหนทางแห่งการตรัสรู้ ถ้ายังหลงติดอยู่กับเรื่องทางโลก พุดจาแต่เรื่องเหลวไหลไร้สาระ เอาแต่นอนหลับสบายแล้ว ก็จะไม่มีโอกาสได้พบหนทางตามที่หวังไว้

13. ในการแสวงหาหนทางสู่การตรัสรู้ บางคนอาจพบหนทางบรรลุได้เร็ว และบางคนก็อาจช้า ดังนั้น การที่เห็นคนอื่นบรรลุแล้ว แต่ตนเองยังไม่บรรลุแล้วเกิดความเสียใจ ท้อแท้ที่จะพยายามต่อไปนั้นไม่ใช่หนทางที่ถูกต้อง

ในการฝึกหัดขีณู ตอนแรกจะขึงได้ไม่ค่อยถูกเป่าหมายนัก แต่ถ้าพยายามฝึกขึงต่อไปก็จะชำนาญขึ้น ขึงถูกเป่าได้แม่นยำมากขึ้นเอง สายน้ำที่ไหลอยู่เรื่อย ๆ ไม่ขาดสายก็เช่นกันจะไหลลงสู่ทะเลในที่สุด ผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้ก็เช่นกัน ถ้าไม่เลิกล้มความตั้งใจเสียกลางคัน ก็จะต้องบรรลุหนทางตรัสรู้ได้ในวันหนึ่งอย่างแน่นอน

ดังได้เคยกล่าวมาแล้วว่า ไม่ว่าจะมองไปที่ใดจะต้องได้เห็นบทเรียนที่เป็นความจริงอยู่ทุกหนทุกแห่ง โอกาสแห่งการตรัสรู้ก็เช่นกัน จะเกิดขึ้นได้เสมอไม่ว่าจะอยู่ที่ใด

แม้แต่ในการเผากำยาน ก็เคยมีผู้ที่ได้คิดว่า กลิ่นหอมของกำยานไม่อยู่ในสภาวะทั้งมีและไม่มี ไม่มีการไป ไม่มีการมา ความได้คิดในสภาวะว่างเปล่าเช่นนี้นำเขาไปสู่การบรรลุหนทางตรัสรู้

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ชายคนหนึ่งถูกหนามตำที่เท้าในขณะที่เดินไปตามทาง เขารู้สึกถึงความเจ็บปวดแปลบขึ้นในใจจึงได้คิดว่า ความเจ็บปวดเป็นเพียงปฏิกิริยาโต้ตอบของจิตใจเมื่อมีเหตุปัจจัยมากระทบ จิตใจเพียงอันเดียวนี้ ถ้าควบคุมไว้ไม่ได้ก็จะต้องหลงตกอยู่ในกิเลสตัณหา แต่ถ้าสามารถควบคุมไว้ได้ก็สามารถพบหนทางแห่งการรู้แจ้ง การที่เขาคิดได้เช่นนี้เองทำให้เขาได้บรรลุนิพพานแห่งการตรัสรู้

ชายผู้มีจิตใจละโมภคนหนึ่ง ได้ใคร่ครวญคิดถึงนิสัยใจคอที่ละโมภโลกมากของตน และถูกคิดได้ว่า ความโลภเป็นเพียงพินที่จะต้องมอดไหม้หมดไปถ้าได้จุดไฟแห่งปัญญาขึ้น การที่คิดได้เช่นนี้ทำให้เขาได้บรรลุนิพพานรู้แจ้งในที่สุด

มีผู้ที่ได้ฟังคำสอนที่ว่า “จงทำใจให้สมคูลย์ มีความซุติธรรม แล้วโลกทั้งโลกก็จะมีแต่ความเสมอภาคกัน” เขาจึงปฏิบัติตามและได้คิดว่า ความลำเอียงนั้นเกิดจากจิตใจที่อยู่ติธรรม แบ่งแยกเขาแยกเรา เพราะความเห็นแก่ตัวนั่นเอง และเขาผู้นั้นก็ได้บรรลุนิพพานรู้แจ้ง เราจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่จะจูงใจคนเราให้ไปสู่การตรัสรู้นั้นมีอยู่รอบตัวเราโดยไม่มีขอบเขตจำกัด

ตอนที่ 3

ศรัทธา

1. ผู้ที่นับถือในพระรัตนตรัย อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ นั้นได้ชื่อว่าเป็นพุทธมามกะ พุทธมามกะจะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นในศีลธรรม มีศรัทธา อุทิศทาน มีปัญญา

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ผู้ที่เป็นพุทธมามกะจะต้องรักษาศีล 5 คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ล่วงเกินหรือทำผิดประเวณี ไม่พูดโกหก ไม่ดื่มสุรายาเมา

พุทธมามกะจะต้องมีศรัทธาในปัญญาที่รู้แจ้งโลกของพระพุทเจ้าตัดขาดจากความโลภ และความเห็นแก่ตัวด้วยการอุทิศทานให้ผู้อื่น มีปัญญามองเห็นธรรมซึ่งเป็นกฎธรรมชาติแห่งความจริงที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกอาศัยเหตุและปัจจัยเกื้อหนุนกันเกิดขึ้น จึงไม่มีความถาวรแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

คนไม่ที่ล้มคนโอนเียงไปทางทิศตะวันออก จะต้องล้มโค่นไปทางทิศตะวันออกอย่างแน่นอน ผู้ที่เชื่อฟังในพระธรรมคำสอนและมีศรัทธาในพระพุทเจ้าก็เช่นกัน ไม่ว่าจะพบจุดจบของชีวิตเมื่อไร หรือในสภาพใดก็ตาม ย่อมจะได้ไปเกิดในดินแดนอันบริสุทธิ์ของพระพุทเจ้า

2. ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พุทธมามกะ คือ ผู้ที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย อันได้แก่ พระพุท พระธรรมและพระสงฆ์

พระพุทเจ้า ทรงเป็นผู้ที่ตรัสรู้แจ้งโลก และทรงช่วยโปรดสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากความทุกข์ทรมานด้วยความเมตตาสงสาร พระธรรม คือ พระพุทพจน์ที่ได้สั่งสอนแก่คนทั้งหลาย พระสงฆ์ คือ พระสาวกของพระองค์ผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์และถ่ายทอดคำสอนนั้นแก่คนทั้งหลาย

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง 3 อย่างนี้ รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ พระพุทธเจ้าทรงเสด็จอุบัติมาในโลกเพื่อแสดงพระธรรมโปรดสัตว์โลกทั้งหลาย พระธรรมนั้นได้รับการปฏิบัติตามและถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยพระสงฆ์สาวก

ดังนั้น ความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมและพระสงฆ์ก็เท่ากับเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระพุทธเจ้านั่นเอง และความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้าก็หมายถึงการเชื่อฟังและปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนและนับถือพระสงฆ์ผู้เป็นสาวกของพระองค์

การที่คนเรามีความเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระพุทธเจ้าอย่างมั่นคงเท่านั้นก็จะช่วยให้เราหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานทั้งหลายและสามารถบรรลุนิพพานแห่งการตรัสรู้ได้ พระพุทธเจ้าทรงรักและเมตตาทุก ๆ คน เหมือนเป็นบุตรของพระองค์เอง ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่นับถือพระองค์เสมอด้วยบิณฑบาตของตนแล้ว ผู้นั้นก็จะสามารถเข้าถึงองค์พระพุทธเจ้าได้ และรับการปลดปล่อยให้พ้นจากความทุกข์ทรมานทั้งปวง

ผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า จะอิมเอบไปด้วยแสงสว่างแห่งปัญญาคุณ และพระมหากุณาริคุณของพระองค์

3. ในโลกนี้ไม่มีอะไรจะมีคุณค่าเสมอด้วยการมีศรัทธาในพระพุทธเจ้า การที่ได้ฟังพระนามของพระองค์เพียงครั้งเดียวแล้วบังเกิดศรัทธา ปิณิติมิ ความอิมเอบใจแล้วก็นับว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดหาสิ่งมีค่าอันใดมาเปรียบเทียบมิได้

แม้จะต้องเดินฝ่ากองไฟที่เผาผลาญโลกทั้งโลกอยู่เพื่อรับฟังคำสอนของพระองค์ก็ควรจะทำด้วยความยินดีและมีศรัทธามั่น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

เป็นความจริงที่ว่า การที่จะเข้าถึงพระพุทธเจ้านั้นยากยิ่งนัก การที่จะได้พบผู้ที่สามารถแสดงพระธรรมของพระองค์ให้เราฟังก็ยาก แต่สิ่งที่ยากที่สุดก็คือการเห็นเชื่อตามและเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระองค์

แต่ปัจจุบันเราก็ยังมีโอกาสได้พบผู้ที่สั่งสอนพระธรรมและได้ฟังพระธรรมของพระองค์ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยาก เราจึงควรตั้งใจและมีศรัทธาในพระองค์ ไม่ควรปล่อยให้สูญเสียโอกาสไปโดยเปล่าประโยชน์

4. บนหนทางชีวิตที่ยาวนานของเรา ศรัทธาเป็นเพื่อนที่ประเสริฐ โดยแท้ เป็นทรัพย์ที่ไม่มีสิ่งใดเสมอค่าหรือเทียบเท่าได้

ศรัทธาเปรียบเสมือนมือที่บริสุทธิ์สะอาด ที่รองรับพระธรรม และคุณธรรมความดีทั้งปวง ศรัทธาเปรียบเสมือนไฟที่เผาผลาญความสกปรก โสมมในจิตใจของมนุษย์ให้สูญสิ้นเหลือแต่ความบริสุทธิ์ แล้วจงใจให้ไปสู่หนทางแห่งการรู้แจ้ง ยิ่งกว่านั้นยังเป็นเสมือนไฟที่ลุกโชติช่วงอยู่ในใจของผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการแสวงหาหนทางนั้น

ศรัทธาทำให้คนเรามีจิตใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยกำจัดความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ อวดดีให้หมดไปจากจิตใจ ศรัทธาสอนให้เรารู้จักถ่อมตัวไว้ ความเคารพนับถือผู้อื่น ศรัทธาจะช่วยให้เกิดปัญญาสว่าง ประพฤติถูกต้อง ไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญกับความลำบาก ไม่คดอยู่ใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก ศรัทธาทำให้เราเกิดพลังใจที่จะเอาชนะสิ่งเขี้ยวหน้ทั้งปวง

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ศรัทธาจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกำลังใจในยามที่เราเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายในการดำเนินไปสู่หนทางแห่งการตรัสรู้ซึ่งเป็นหนทางที่ไกลและยาวนาน

ศรัทธาจะทำให้เราเกิดความรู้สึกเสมือนว่าได้อยู่ต่อหน้าพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ได้รับการปกป้องจากพระหัตถ์ของพระองค์ ทำให้ใจและกายของเราอ่อนโยน นอบน้อม มีความเป็นมิตร รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

5. ผู้ที่มีจิตศรัทธาในพระพุทธเจ้าไม่ว่าจะได้ยินได้ฟังศัพท์สำเนียงใดก็จะรู้สึกเหมือนว่า ได้ฟังคำสอนของพระพุทธเจ้า เกิดปัญญาปีติยินดีในสพระธรรม และเข้าใจในกฎแห่งความจริงที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากเหตุปัจจัย เกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงและยอมรับความจริงนั้นแต่โดยดี

ศรัทธาทำให้เราเกิดปัญญารู้แจ้งว่า ปракฏการณ์ทุกอย่างในโลกมีความผันแปรไม่เที่ยงแท้ ความจริงอันนี้เป็นสิ่งเดียวที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงชั่วคราวสถาน เมื่อรู้แจ้งในความจริงนี้แล้ว เราก็จะไม่เกิดความเศร้าโศกเสียใจเมื่อต้องประสบกับการเกิดแก่เจ็บตาย ความเจริญความเสื่อมของชีวิต

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ศรัทธามักแสดงออกมาในลักษณะ 3 อย่าง คือ ความรู้สำนึก ความปิติยินดี และปณิธาน ความรู้สำนึก คือ การพิจารณาตัวเองเมื่อกระทำการในสิ่งที่ไม่เหมาะไม่ควร เป็นบาป แล้วรู้สึกเสียใจสำนึกถึงความผิดนั้นความปิติยินดี คือ การยอมรับและชื่นชมในคุณความดีที่ผู้อื่นทำและอนุโมทนาในคุณธรรมนั้น

ปณิธาน คือ การตั้งความปรารถนาที่จะดำเนินตามรอยพระบาทของพระพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติตามพระองค์ ใช้ชีวิตร่วมกับพระองค์

จิตใจที่มีศรัทธาเป็นจิตใจที่มีความสัจย์ซื่อ จริงใจ ลึกซึ้ง เป็นจิตใจที่อímเอิบปิติยินดีพร้อมเสมอที่จะรับการชักจูงจากพระองค์ให้ไปสู่อาณาจักรแห่งพุทธ

ดังนั้น การที่ได้ยินพระนามของพระองค์ซึ่งได้รับการกล่าวขวัญสรรเสริญอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง แล้วเกิดศรัทธา มีความปิติยินดีแม้เพียงชั่วขณะเดี๋ยวก็นับว่า เขาผู้นั้นก็จะได้รับพลังอำนาจจากพระองค์ช่วยชักจูงให้หลุดพ้นจากการหลงผิดและนำทางให้ได้ไปสู่อาณาจักรของพระองค์

6. จิตใจที่มีศรัทธาในพระพุทธเจ้านี้ปรากฏขึ้นจากธาตุ หรือธรรมชาติพุทธที่มีอยู่ในก้นบึ้งของจิตใจมนุษย์ทุกคน ทั้งนี้ก็เพราะ ผู้ที่สามารถเข้าถึงพระพุทธเจ้า เขาผู้นั้นก็คือพระพุทธเจ้าโดยตัวเอง ผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธเจ้าจะต้องมีความเป็นพระพุทธเจ้าโดยตัวของเขานั้นเอง

แต่ถึงแม้คนเราจะมิใช่ธาตุพุทธอยู่ในตัว ถ้าหากว่าธาตุพุทธนั้น ถูกฝังจมอยู่ใต้ปลักถมแห่งกิเลสตัณหาแล้ว ก็ไม่อาจจะงอกเงยแตกหน่อและมีดอกเบ่งบานได้ ทำอย่างไรผู้ที่ยังหลงมัวเมาอยู่ในความโลภ โกรธ หลง และกิเลสตัณหาทั้งปวง จึงจะสามารถทำใจให้บริสุทธิ์และหันหน้าเข้าหาพระพุทธองค์ได้แล้ว

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ภายในป่าไม้ที่ไม่มีพิษชื่อ “อีรันดา” (Eranda) ขึ้นอยู่นั้น จะไม่มีไม้จันทน์ ซึ่งเป็นไม้ที่มีกลิ่นหอมขึ้นอยู่เลย ถ้าไม้จันทน์สามารถขึ้นงอกงามได้ในท่ามกลางหมู่ไม้อีรันดาแล้ว ก็จะเป็นเรื่องน่าแปลกมหัศจรรย์มาก เช่นเดียวกันถ้าศรัทธาในพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในจิตใจของใครก็ตาม ก็กล่าวได้ว่าเกิดอศรัทธขึ้นแก่คนคนนั้น

ศรัทธาในพระพุทธเจ้าที่เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์เช่นนี้เรียกว่าศรัทธาที่ไม่มีราคง่า ซึ่งมีความหมายว่า ภายในจิตใจของคนเรานั้นไม่มีราคง่าที่จะให้กำเนิดศรัทธาขึ้น แต่ภายในจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรมของพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่มีราคง่าแห่งศรัทธาอยู่

7. ศรัทธา เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นบ่อเกิดแห่งหนทางที่แท้จริง เป็นมารดาแห่งคุณธรรมความดีทั้งปวง อย่างไรก็ตาม มีสาเหตุ 5 ประการที่เป็นอุปสรรคขัดขวางผู้ที่แสวงหาหนทางตรัสรู้มิให้บังเกิดศรัทธาอย่างสมบูรณ์ คือ

1. ความเคลือบแคลงสงสัยในปัญญารู้แจ้งของพระพุทธเจ้า
2. ความแคลงใจในคำสอนของพระองค์ที่ว่าด้วยเหตุปัจจัย
3. ความไม่เชื่อใจในตัวผู้สั่งสอนพระธรรม
4. ความไม่แน่ใจสงสัยว่าวิธีปฏิบัติและหนทางที่ตนกำลังเดินอยู่นั้นจะเป็นหนทางไปสู่การตรัสรู้จริงหรือ
5. ความอวดดีหลงตัวที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในผู้ที่กำลังแสวงหาหนทางเช่นเดียวกับตน ทำให้จิตใจเกิดความหงุดหงิดไม่สงบ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ในโลกนี้ไม่มีอะไรจะเป็นสิ่งที่น่ากลัวเท่ากับการเกิดความสงสัยเคลือบแคลงใจ ซึ่งเป็นเครื่องกีดขวางความเข้าใจกันของมนุษย์ทั้งหลาย เป็นเสมือนยาพิษที่บ่อนทำลายมิตรภาพ เป็นคมดาบที่บั่นทอนชีวิตของกันและกัน เป็นหนามที่ทิ่มแทงจิตใจของกันและกันให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน

ดังนั้นผู้ที่มีความศรัทธาพร้อมในตน จะต้องสำเหนียกไว้ว่า ศรัทธาที่คุณได้รับนั้น มีเหตุเกิดมาจากพระเมตตาคุณของพระพุทธเจ้าที่ได้ปลุกฝังไว้ตั้งแต่ชาติก่อน ๆ แล้ว

เราจะต้องไม่ลืมว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ที่จุดดวงประทีปแห่งศรัทธาให้ส่องสว่างขึ้นในจิตใจของเราเพื่อขจัดความมืดมนอนธกาลของอวิชชาให้หมดไป

ผู้ที่มีความปีติยินดีในพระเมตตาคุณ และได้รับศรัทธาที่พระพุทธเจ้าทรงปลุกฝังไว้ให้ตั้งแต่ชาติปางก่อนนั้น แม้จะใช้ชีวิตอย่างธรรมดาสามัญในชาตินี้ก็ตาม จะสามารถไปเกิดใหม่ในอาณาจักรแห่งพุทธได้

เป็นความจริงที่ว่า การเกิดเป็นมนุษย์นั้นยาก การได้รับฟังพระธรรมคำสอนก็ยากแต่การที่จะสร้างศรัทธาให้บังเกิดขึ้นนั้นยิ่งยากขึ้นไปอีก ดังนั้นเราจึงต้องมีความเพียรพยายามที่จะรับฟังพระธรรมคำสอนให้มากที่สุดที่จะมากได้

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ตอนที่ 4

พระพุทธรพจน์

1. ผู้ที่เฝ้าคุ้มแค้นอยู่เสมอว่า “เขาค่าฉัน เขาหัวเราะเยาะฉัน เขาทำร้ายร่างกายฉัน” นั้นจะไม่สามารถทำให้อารมณ์โกรธแค้นสงบลงได้

ความอาฆาตพยาบาทไม่อาจลบล้างได้ด้วยการอาฆาตพยาบาทตอบ เมื่อใดที่ลืมความอาฆาตพยาบาทได้ เมื่อนั้นแหละอารมณ์คุ้มแค้นก็จะสลายไป

บ้านที่หลังคามุงไว้ไม่ดี มักจะมีฝนตกรั่วเข้ามา เช่นเดียวกันกับจิตใจของเรา ถ้าไม่ฝึกฝนหรือควบคุมให้ดี ก็มักจะ ต้องตกเป็นทาสของความโลภ

ความเกียจคร้านเป็นหนทางแห่งความหายนะ ความขยันหมั่นเพียรเป็นหนทางแห่งการครองชีวิต คนโง่เขลาเบาปัญญามักใช้ชีวิตอย่างเกียจคร้านแต่คนฉลาด จะใช้ชีวิตด้วยความขยันหมั่นเพียร

ช่างทำลูกธนูจะเหลาไม้ทำลูกธนูให้ตรง คนฉลาดก็เช่นกันเขาจะทำใจให้เชื่อตรงอยู่เสมอ

การควบคุมจิตใจมิให้กระสับกระส่าย หงุดหงิดนั้นเป็นสิ่งที่ยากที่จะกระทำ แต่ถ้าควบคุมไว้ได้แล้วก็จะได้รับความสงบสุขใจ

จิตใจของมนุษย์เองที่เป็นบ่อเกิดแห่งความชั่วทั้งปวง หาโชริหรือศัตรูไม่ที่ก่อให้เกิดความอาฆาตพยาบาท

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ผู้ที่สามารถรักษาใจไม่ให้ตกเป็นทาสของความโลภ โกรธ หลง และ ความชั่วทั้งหลายได้ จะได้รับความสงบสุขที่แท้จริง

2. ความประพฤตินี้ไม่สอดคล้องกับวาจาไพเราะ เปรียบเสมือนดอกไม้ไม่มีสายที่ไร้กลิ่น

ดอกไม้จะไม่หอมทวนลม แต่เกียรติยศชื่อเสียงของคนเราจะหอมทวนกระแสลมกระจายไปได้ทั่วทุกหนทุกแห่ง

คนที่นอนไม่หลับจะรู้สึกถึงความยาวนานของเวลากลางคืน ผู้ที่เห็นชอบอ่อนแรงจะรู้สึกว่าหนทางไกล ผู้ที่ไม่รู้จักคำสอนที่ถูกต้องจะต้องหลงวนเวียนอยู่ในโลกแห่งมายาเป็นเวลานาน

ในการเดินทางเราควรมีเพื่อนร่วมทางที่มีจิตใจเหมือนกันหรือดีกว่าเรา หรือมีจะนั้นก็ควรเดินทางคนเดียว ดีกว่าที่จะต้องร่วมทางไปกับคนโง่เขลา

การคบมิตรชั่วนั้นน่ากลัวและมีอันตรายยิ่งกว่าสัตว์ร้าย เพราะสัตว์ร้ายทำอันตรายเราแต่เพียงร่างกาย แต่มิตรชั่วนั้นจะทำอันตรายแก่จิตใจของเรา

คนโง่มักคิดอยู่เสมอว่า “นี่เป็นลูกของเรา นี่เป็นทรัพย์สมบัติของเรา” แล้วเกิดความหวงแหนยึดมั่น แต่คนฉลาดมักคิดว่า “แม้แต่ตัวเอง ก็ไม่ใช่ของของตนแล้ว โฉนจึงกล่าวได้แล้วว่านี่เป็นลูกของตนหรือเป็นสมบัติของตน”

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

คนโง่ที่รู้ตัวเองว่าโง่นั้น ยังดีกว่าคนโง่ที่คิดว่าตัวเองฉลาด

คนโง่ที่คบค้ากับคนฉลาดจะไม่สามารถเข้าใจคำสอนของคนฉลาด
เหมือนช้อนย่อมไม่รู้รสอาหารที่ตัก

นมสดแข็งด้วยยากันไค ผลของกรรมชั่วก็ฉันทันนั้นจะไม่ปรากฏ
ผลตอบสนองในทันที แต่จะเป็นเสมือนถ่านไฟที่มีขี้เถ้ากลบอยู่ จะค่อย ๆ
อยู่เฉย ๆ และในที่สุดก็จะลุกโพล่งขึ้น

คนโง่มักกระหายอยากได้ชื่อเสียง ผลประโยชน์ และสิทธิอำนาจความ
โลกในสิ่งเหล่านี้ทำให้ต้องตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน

ผู้ที่ชี้ให้เราเห็นถึงความผิดคำหนิและตักเตือนเมื่อเรากระทำสิ่งที่ไม่
ถูกต้องนั้น เปรียบเสมือนผู้ที่ชี้แหล่งขุมทรัพย์มีค่าให้เรา ควรที่เราจะยกย่อง
และสำนึกในบุญคุณ

3. ผู้ที่เกิดปิติยินดีเมื่อได้ฟังพระธรรมคำสอน จะมีจิตใจที่ผ่องแผ้ว
บริสุทธิ์ สามารถนอนหลับอย่างเป็นสุข เพราะพระธรรมจะช่วยชะล้าง
มลทินให้หมดสิ้นไปจากจิตใจ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ช่างไม้จะไสไม้ให้ตรง ช่างทำลูกธนูจะทำให้ลูกธนูได้ส่วนสัด ช่างทำ
ท่อระบายน้ำจะทำท่อที่ระบายน้ำให้ดี คนฉลาดจะควบคุมจิตใจของตนให้
ดำเนินไปตามทางที่ถูกที่ควร

หินผาแข็งแกร่งย่อมไม่ไหวสั่นไปตามแรงลมฉันทใด จิตใจของคน
ฉลาดก็ไม่หวั่นไหวกับการสรรเสริญหรือการนิทาว่าร้ายฉันทนั้น

การเอาชนะตนเอง เป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่กว่าการเอาชนะข้าศึกเป็น
ล้านในสนามรบ

การได้รับฟังคำสอนที่ถูกต้องและมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ยังดีกว่าการมี
ชีวิตอยู่เป็นร้อย ๆ ปีโดยไม่มีโอกาสได้รับฟังคำสอนที่ถูกต้อง

ไม่ว่าใครก็ตาม ถ้ามีความรักตัวเองแล้ว จะต้องคอยป้องกันตัวเองให้
พ้นจากความชั่วทั้งหลาย ไม่ว่าจะป็นวัยหนุ่มสาว วัยกลางคน หรือวัยชรา
ควรพิจารณาถึงความจริงข้อนี้ แม้เพียงครั้งเดียวในตลอดชั่วชีวิตก็ตาม

โลกนี้เปรียบเสมือนกองไฟที่ลุกไหม้อยู่ด้วยไฟแห่งโลภะ โทสะ
โมหะ เราจึงควรรีบหลีกเลี่ยงให้พ้นจากอันตรายของไฟกิเลสนี้แต่โดยเร็ว

โลกเรานี้มีสภาพเหมือนฟองสบู่ เหมือนหยากไย่ หรือเหมือนกับใบ
สกปรก ดังนั้นเราจึงควรระมัดระวังรักษาจิตใจของเราให้บริสุทธิ์ปราศจาก
มลทินอยู่เสมอ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

4. พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนเราทุกคน ละเว้นการกระทำชั่ว หมั่นทำแต่ความดี และรักษาจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ

การฝึกฝนตนให้ถึงพร้อมด้วยความอดทนนั้นเป็นการฝึกที่ยากมากอย่างหนึ่ง แต่ผู้ที่มีความอดทนดีเท่านั้นที่จะได้รับชัยชนะในที่สุด

เราจะต้องขจัดอารมณ์แค้นเมื่อเกิดความแค้น ขจัดความเศร้าโศกในยามที่ต้องตกอยู่ในความเศร้าโศก ขจัดความโลภเมื่อเกิดความโลภ เราพึงใช้ชีวิตอยู่ด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ยึดถือสิ่งใดว่าเป็นของของตนแม้แต่สิ่งเดียว

ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ ความสันโดษเป็นทรัพย์อันประเสริฐ ความไว้วางใจเป็นมิตรภาพอันประเสริฐ การตรัสรู้เป็นความสุขที่ประเสริฐ

ผู้ที่หลีกเลี่ยงความชั่ว ทำจิตใจได้สงบ เกิดปีติอัมเอบในรสพระธรรม ผู้นั้นจะไม่มี ความกลัวหรือหวั่นไหวกับสิ่งใดทั้งสิ้น

เราจะต้องไม่สร้างปฏิริยาโน้มเอียงหรือยึดมั่นในใจว่า ชอบ ไม่ชอบ ถูกใจ ไม่ถูกใจ เพราะความลำเอียงเช่นนี้เป็นบ่อเกิดของความทุกข์โศก ความกลัว และความผูกพันอย่างถอนตัวไม่ขึ้น

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

5. สนิมเหล็กเกิดจากเหล็ก และกัณฑ์ร้อนเหล็กให้ผุ ความชั่วก็เช่นกันเกิดจากจิตใจของมนุษย์ และทำลายมนุษย์ให้ย่อยยับ

ผู้ที่มีคัมภีร์แต่ไม่อ่าน คัมภีร์ก็จะมีฝุ่นจับสกปรก ถ้ามีบ้านแต่ไม่ดูแลรักษา หรือคอยซ่อมแซม บ้านก็จะชำรุดทรุดโทรม ร่างกายของคนเราก็เหมือนกัน ถ้ามีวัดแต่เกียจคร้าน ไม่ไ้ซึ่งงานก็จะเสื่อมเสียสมรรถภาพ

คนที่ประกอบแต่กรรมชั่ว ก็เป็นเพียงเดนคน ความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นอุปสรรคขัดขวางการให้ทาน ความชั่วจะส่งผลให้เห็นทันตาทั้งในโลกนี้ และชาติหน้า

อย่างไรก็ตาม ความชั่วร้ายที่น่ากลัวที่สุดในบรรดาความชั่วร้ายทั้งหลายนั้นก็คือ อวิชชา ถ้าเราไม่สามารถกำจัดอวิชชาให้หมดไปจากจิตใจ เราก็ไม่อาจมีชีวิตที่บริสุทธิ์ปราศจากมลทินได้

การใช้ชีวิตที่ไม่ละอายต่อบาป หน้าด้านเหมือนอึกา ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นโดยไม่เคยรู้สึกสำนึกในความผิดนั้น ง่ายกว่าการทำกรรมดี

การใช้ชีวิตอย่างสมถะถ่อมตน รู้จักการมีสัมมาคารวะ ตัดขาดจากการยึดมั่นผูกพันในทุกสิ่ง ประพฤติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมมีปัญญาหยั่งรู้แจ้งนั้น ทำได้ยากยิ่งนัก

เรามักมองเห็นความผิดของผู้อื่นแต่มองไม่เห็นความผิดของตนเอง เรามักพูดเปิดโปงความชั่วของคนอื่นให้รู้กันทั่ว แต่พยายามซ่อนความชั่วของตัวเองเหมือนนักเล่นการพนันซ่อนลูกเต๋า

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

บนท้องฟ้าจะไม่มีร่องรอยของนกหรือคว้นหรือพายุเหลือไว้ให้เห็น เช่นเดียวกัน คำสอนที่ไม่ถูกต้องจะไม่นำไปสู่การตรัสรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีความเที่ยงแท้ถาวร แต่จิตใจที่บรรลุการรู้แจ้งแล้วจะไม่ห่วงไหวกับความแปรปรวนใด ๆ ทั้งสิ้น

6. เราจะต้องป้องกันตัวของเราเองให้พ้นจากความชั่วร้ายทั้งหลายไม่ให้เกิดขึ้นทั้งภายในจิตใจและภายนอกร่างกาย เหมือนทหารที่รักษากำแพงปราสาทให้พ้นจากการรุกรานของข้าศึก เราจึงต้องคอยระแวดระวังจิตใจของตนเองตลอดเวลาด้วยความไม่ประมาท

ตัวเราเองเท่านั้นที่เป็นนายของตนเอง เป็นที่พึ่งของตนเอง ดังนั้นก่อนอื่นเราจะต้องควบคุมตัวเองให้ได้

การควบคุมจิตใจของตนเอง พุฒแต่น้อย คิดไตร่ตรองให้มาก เป็นก้าวแรกของการตัดขาดจากความยึดมั่นผูกพันกับกิเลสทางโลกทั้งปวง

ดวงอาทิตย์ส่องสว่างในเวลากลางวัน ดวงจันทร์ทอแสงกระจ่างในเวลากลางคืน นักรบงามสง่าเมื่อสวมเครื่องแบบเต็มยศ ผู้ที่แสวงหาหนทางรู้แจ้งจะปรากฏความสง่างามนำเลื่อมใสในขณะที่บำเพ็ญฉานบารมีอย่างเรียบง่าย ๆ

ผู้ที่ไม่สามารถป้องกันทวารทั้ง 5 ของสังขาร อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ของตนให้พ้นจากสิ่งเข้าวนภายนอกนั้น ไม่ใช่ผู้ที่แสวงหาหนทางที่แท้จริง ผู้ที่ฝึกฝนตนเพื่อหนทางแห่งธรรมนั้นจะต้องคอยระมัดระวังทวารของประสาททั้ง 5 อย่างเข้มงวดกวดขัน และบำเพ็ญเพียรทางจิตด้วยความสงบ

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

7. ผู้ที่ตกเป็นทาสของจิตใจที่ยึดมั่น มีความลำเอียง จะไม่สามารถมองเห็นสภาวะที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลาย เมื่อใดที่สามารถสลัดความผูกพันและความลำเอียงทิ้งไปได้ เมื่อนั้นจึงจะมีดวงตามองเห็นสภาวะที่แท้จริงคังนั้น จิตใจที่เป็นอิสระจากความยึดมั่นผูกพันจะรู้สึกว่าคุณอย่างคุณแปลกใหม่และมีชีวิตชีวาต่างกับที่ได้เคยรู้สึกมาก่อน

ที่ใดมีทุกข์ก็ย่อมมีสุข ที่ใดมีสุขก็ย่อมมีทุกข์ตามมา ถ้าสามารถกำจัดความลำเอียงใจแยกความแตกต่างระหว่างสุข ทุกข์ ดี ชั่ว แล้ว จิตใจของเราจะเป็นอิสระจากความผูกพันทั้งปวง

ความกังวลถึงเรื่องในอนาคตที่ยังไม่มาถึง และคร่ำครวญถึงอดีตที่ผ่านมา จะทำให้ชีวิตเหี่ยวแห้งอับเฉาเหมือนต้นอ้อที่ถูกตัดทิ้งและปล่อยให้แห้งไปเปล่า ๆ โดยไม่ใช่ประโยชน์อันใด

ถ้าเราไม่มัวคร่ำครวญถึงอดีต ไม่กังวลกับอนาคต ไม่ย่อท้อกับความยากลำบาก แต่ใช้ชีวิตในปัจจุบันอย่างมีความหมายแล้ว เราก็จะมีสุขภาพดีทั้งใจและกาย

จงอย่าปล่อยให้ชีวิตจมอยู่ในความคิดคำนึงของอดีต อย่ารอคอยเพื่อฝันถึงอนาคต แต่จงใช้ชีวิตอย่างเข้มแข็งเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น

จงอย่าผลัดวันประกันพรุ่ง การทำงานตามหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปในแต่ละวัน เป็นวิถีทางดำรงชีวิตที่คุ้มค่ากับวันเวลาที่ผ่านพ้นไป

วิธีปฏิบัติเพื่อหนทางแห่งนิพพาน

ศรัทธาเปรียบเสมือนเพื่อนร่วมทาง ปัญญาเหมือนผู้นำทางให้เราหลุดพ้นจากความมืดมนอนธกาลของชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน และพาให้ไปพบแสงสว่างแห่งการรู้แจ้ง

ผู้สั่งสมผลบุญด้วยการหมั่นประกอบกุศลกรรมนับเป็นยอดของการกระทำ ศรัทธาจะเป็นทรัพย์หาค่ามิได้ของเขา และความจริงใจจะทำให้ชีวิตของเขาหวานชื่น เราจึงควรประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนทั้งใจและกาย เพื่อความสงบสุขของชีวิต

บนหนทางชีวิตที่ยาวนาน ศรัทธา คือ เสดียงกรังเลี้ยงชีวิต คุณธรรม ความดี คือ ที่พักพิงอาศัย ปัญญา คือ แสงสว่างส่องทาง ความคิด คำหนึ่งที่ถูกต้อง คือ ขามเฝ้าในเวลากลางคืน ผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างบริสุทธิ์ปราศจากมลทินนั้น จะไม่มีวันอับจนหรือเสื่อม ผู้ที่มีความเป็นไท เป็นอิสระแก่ตัวเอง คือ ผู้ที่สามารถเอาชนะความละโมภได้โดยเด็ดขาด

เพื่อความสุขของครอบครัว เราจะต้องไม่นึกถึงตัวเอง เพื่อผลประโยชน์ของหมู่บ้านเราจะต้องไม่นึกถึงแต่ครอบครัวของตน เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เราจะต้องไม่นึกถึงแต่หมู่บ้านของตน และเพื่อจะได้พบหนทางตรัสรู้ เราจะต้องละทิ้งความผูกพันในทุกสิ่ง

สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน เมื่อมีเกิดย่อมมีดับ เมื่อใดที่เราสามารถหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ เมื่อนั้นแหละเราจึงจะได้พบความสงบสุขอย่างแท้จริง